

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VI Broj 34 Prosinac 2007 / Siječanj 2008. Cijena 1 € ISSN 1800-5179

NASTAVLJA SE BOKELJSKA PRI A

Bokeljska mornarica prvi puta u Podgorici

**VOLIM ZIMU,
VOLIM SLADOLED!**

www.ledo.hr

Jeste li znali...

...da prema istraživanju britanskih znanstvenika sladoled izaziva osjećaj sreće? Dokazano je da već samo jedna žlica ove ledene slastice izaziva reakciju u znanom sroću u mozgu. A osim osjećaja sreće, Ledo sladoledi izazivaju i osjećaj užitka jer nastaju spajanjem najkvalitetnijeg mlijeka, čokolade i voća, a savršeno se kombiniraju sa slagom, čokoladnim sirupom, sjeckanim lješnjacima ili komadićima voća.

Ledo sladoled i zimi, zašto ne?!
Neka vas obuzme sreća najveća!

Datum za pamćenje

STR. 4

PREDSJEDNICA HGI MARIJA VU INOVI

Ponosna sam što smo prvi formirali Vijeće

STR. 6

NASTAVLJA SE BOKELJSKA PRIA

Bokeljska mornarica prvi puta u Podgorici

STR. 12

DIREKTORICA POMORSKOG MUZEJA MILEVA
VUJO EVI

Osmjeh prije svega

STR. 22

BO I SVE ANO OBILJE EN

Kraj godine uz pjesmu i glazbu

STR. 28

VJE ITI SPOMENIK ZAVI AJU

Prčanj na slikama Antuna Šojata

STR. 44

Poštovani čitatelji

Sije anj, tradicionalno dug mjesec, pro ao je mnogo br e nego to smo o ekivali.

Istina, dugo nam je trebalo i da uhvatimo korak sa njim.

ekali smo prvo da pro u blagdani, euforija koju sobom nose, zatvorene institucije, neko udno radno vrijeme Kad smo ve dobro zagazili u 2008, neki su sa aljenjem ponovo krenuli u radne obveze, ali mnogi i rekli -kona no! Jer, na kon to su se podvukle mnoge crte, osobne, poslovne, na ni vou pojedinaca, institucija, dr ava krenula su i nova o eki vanja koja treba ispuniti.

U Hrvatskoj se formirala Vlada, u Crnoj Gori spremaju se izbori, predsjedni ki i lokalni, onako usput pratimo i to de ava u susjednoj Srbiji, tko e odnijeti prevagu na predsjedni kim izborima, to e biti sa Kosovom i da li e na gion kona no postati stabilan dio Europe.

Formiranjem Hrvatskog nacionalnog vije a u Crnoj Gori, sti gao je dugo o ekivani trenutak koji e manjinskim zajednicar omogu iti normalne uvjete za rad i djelovanje.

O ekuje se tijekom 2008. godine implementacija svih Zakonom predvi enih regulativa u relevantne zakone, kao i Statute lokalnih zajednica, a tu se prvenstveno misli na etiri sti koje su Ustavom i Zakonom zagwarantirane, a to su obra zovanje, informiranje, kultura i uporaba jezika.

Tako er o ekujemo ponovno izglasavanje dva osporena lanka Zakona o manjinskim pravima, od strane Ustavnog Suda Crne Gore, koji principom afirmativne akcije omogu uju manjinskim zajednicama odre eni broj mandata u dr avnom i lokalnim parlamentima.

U me uvremenu, Hrvatsko gra ansko dru tvo Crne Gore redizajniralo je svoj web site, i na njemu pokrenulo projek Baze podataka za zapo ljavanje.

Poslodavci, nezaposleni, prijavite se!

Redakcija Hrvatskog glasnika potrudit e se da u ovoj godi ni asopis bude jo aktualniji, zanimljiviji, raznovrsniji.

To no je da mo da svi mi o ekujemo previ e od drugih. Ipak, kao to vidite, nismo zaboravili da jo -mnogo vi e tr mo od sebe samih.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +381 (0) **82 304 232** Faks: +381 (0) **82 304 233**
E-mail: hgd-kotor@cg.yu <http://www.hgdcg-kotor.org>
Žiro-račun: **510-10418-20**
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**
Uređivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Nikolić, Marija Mihaliček, Joško Katelan, Jadranka Vojičić** Lektor: **prof. Ljiljana Markić** Fotografije: **Boris Pejović, Foto Parteli, Petović**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

21. PROSINCA 2007. UTEMELJENO
HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE
U CRNOJ GORI

Datum za pamćenje

HNV broji sedamnaest članova. Na prvoj konstitutivnoj sjednici Vijeća izabrali će se predsjednik i ostala rukovodna struktura, kao i usvojiti neophodna zakonska akta

Piše:
TRIPO SCHUBERT

Prije pet godina, 15. prosinca 2002. godine u Saveznoj Republici Jugoslaviji utemeljeno je Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji.

Iako je Crna Gora bila članica državne zajednice, izglasani Zakon o pravima manjina i etničkih grupa u Saveznoj Republici Jugoslaviji nije prihvaćen

od crnogorske Vlade, kao što nisu prihvaćeni ni drugi zakoni. Tako je hrvatska nacionalna manjina u Crnoj Gori ostala uskraćena pogodnosti koje je taj zakon garantirao manjinama u SRJ.

Hrvatska građansko društvo Crne Gore, lojalno politici Crne Gore, nije prihvatilo poziv da učestvuje na elektorskoj Skupštini u Beogradu, pa su izabrani članovi HNV-a bili samo

iz Zajednice Hrvata Srbije.

U Crnoj Gori se dugo čekalo na donošenje Zakona o zaštiti manjina, obzirom na nacionalne specifičnosti i na još neriješeno pitanje većinskog naroda. Zakon je izglasan u crnogorskom parlamentu travnja 2006. godine, mjesec prije raspisivanja referenduma za osamostaljenje Crne Gore.

Članom 33. Zakona predviđeno je da se u određenom roku osnuju manjinski Savjeti. Sporost u donošenju Ustava, prolongirala je i ovu zakonsku obvezu. Zalaganjem Ministarstva za zaštitu prava manjina, Vlada je usvojila Pravila za sazivanje prve elektorske Skupštine, koja su obvezivala sve manjinske zajednice na formiranje Savjeta-Vijeća.

Hrvatska zajednica je odmah reagirala, rukovodne strukture Hrvatske građanske inicijative i HGDCG su dogovorile datum sazivanja elektorske Skupštine i započeli proces prikupljanja potpisa od strane pripadnika hrvatske zajednice (30 potpisa

Članovi Vijeća

Glasovanje

za jednog elektora). Do 15. prosinca, kada je bio posljednji rok za predaju lista Ministarstvu, osigurano je i verificirano 70 elektora, što je garantiralo uspješan rad Skupštine.

Elektorska skupština je održana 21. prosinca u Tivtu, a odazvalo se 69 elektora.

Nazočni su bili i predstavnici Ministarstva za zaštitu ljudskih i manjinskih prava Vlade Crne Gore, viši savjetnik za pravne poslove **Gazmend Cuca** i sekretar **Orhan Šahmanović**.

Skupština je donijela odluku da Hrvatsko nacionalno vijeće broji 17 članova, što je i Pravilima predviđeno. Četiri člana Vijeća su postala po funkciji i to: zastupnik u crnogorskom parlamentu **Božo Nikolić**, predsjednica parlamentarne stranke HGI **Marija Vučinović**, predsjednik odborničkog kluba HGI u tivatskom parlamentu **Miroslav Franović** i predsjednik odborničkog kluba u kotorskom parlamentu **Josip Gržetić**.

Elektori na Skupštini su ima-

li zadatak izabrati tajnim glasanjem preostalih 13 članova Vijeća.

Na osnovu rezultata glasanja za članove Vijeća su izabrani: **Zvonko Deković** iz Donje Lastve, **Mato Marović** iz Tivta, **Mato Krstović** iz Tivta, dr. **Miroslav Marić** iz Herceg Novog, **Vladimir Medović** iz Bara, **Ljerka Dragičević** iz Budve, **Nikola Čučić** iz Kotora, **Nenad Grgurević** iz Kotora, dr. **Ivan Ilić** iz Kotora, **Slavko Dabinović** iz Kotora, **Selma Krstović** iz Tivta i **Ljerka Sindik** iz Tivta.

Na prvoj konstitutivnoj sjednici Vijeća izabrati će se predsjednik i ostala rukovodna struktura, kao i usvojiti neophodna zakonska akta.

Početkom prosinca Vlada Crne Gore je donijela Zakon o formiranju Fonda za rad nacionalnih savjeta- vijeća i prosljedila ga Skupštini na usvajanje po hitnom postupku. Sredstva Fonda se planiraju u visini 0,15 % od usvojenog Budžeta za 2008. godinu. Iz ovih sred-

stava, pored financiranja Vijeća, osiguravaju se značajna sredstva za financiranje aktivnosti nacionalnih zajednica raspisivanjem natječaja za kandidiranje projekata.

Tako je stigao dugo očekivani trenutak koji će manjinskim zajednicama omogućiti normalne uvjete za rad i djelovanje.

Očekuje se u toku 2008. godine implementacija svih Zakonom predviđenih regulativa u relevantne zakone, kao i Statute lokalnih zajednica, a tu se prvenstveno misli na četiri oblasti koje su nam Ustavom i Zakonom zagarantirane, a to su obrazovanje, informiranje, kultura i uporaba jezika.

Također očekujemo ponovo izglasavanje dva osporena članka Zakona o manjinskim pravima (članak 23 i 24), od strane Ustavnog Suda Crne Gore, koji principom afirmativne akcije omogućuju manjinskim zajednicama određeni broj mandata u državnom i lokalnim parlamentima.

INTERVJU: PREDSEDNICA HRVATSKE GRAĐANSKE
INICIJATIVE MARIJA VU INOVI

Ponosna sam što smo prvi formirali Vijeće

Piše:
SLAVKO MANDIĆ

Veoma me raduje činjenica da je hrvatska manjina prva iskoristila svoje zakonsko pravo i formirala Nacionalno vijeće u Crnoj Gori.

Ponosna sam što je HGI zajedno sa nekim nevladinim udrugama podnijela zahtjev za njegovo formiranje. Vijeće će 30. prosinca izabrati predsjednika, potpredsjednika, sekretara, donijet ćemo Budžet, istaknula je predsjednica Hrvatske građanske inicijative **Marija Vučinović**.

Na početku razgovora ona je objasnila na koji način je realiziran proces formiranja Vijeća.

Što Vijeće treba da radi?

- Vijeće ima velike ovlasti i velike obveze. Radi na očuvanju kulturnog i vjerskog nacionalnog identiteta, iz redova članova Vijeća izabrat će se predstavnik u parlamentu...

Naš predstavnik na budućim izborima bit će samostalan, sa manjinske liste.

Gledat ćemo da se izborimo da kandidat sa takve liste uđe u parlament.

Kako ste zadovoljni radom vašeg predstavnika u parlamentu?

- Jako smo zadovoljni. Prvi puta se hrvatski narod spominje u Ustavu, u dijelu gdje se spominju narodi i jezici. Da nije bilo našeg predstavnika, ni-

Veoma me raduje činjenica da je hrvatska manjina prva iskoristila svoje zakonsko pravo i formirala Nacionalno vijeće u Crnoj Gori

sam sigurna da bi Hrvati bili spomenuti.

Da li je bila greška praviti koaliciju sa DPS-SDP?

- Mislim da je vrijeme pokazalo da je naša odluka bila ispravna.

Da li su Hrvati ugroženi? Ima li ih na rukovodećim mjestima?

- Hrvata na rukovodećim mjestima ima, ali ispred dru-

gih stranaka.

Mi ćemo sada dobiti mjesto pomoćnika ministra za nacionalne manjine. Očekujemo ulazak u samu Vladu, ministarstva... Moram istaći da je mnoge strah stati ispred HGI. Mnogo je lagodnije na rukovodeća mjesta stati ispred vladajućih DPS i SDP, ali mi idemo lagano, mislim – pravim putem, i da će za dvije-tri godine

taj postotak biti mnogo veći.

Kako Hrvati žive sada u Crnoj Gori? Ima li pomaka?

- Vidi se da se ide naprijed. Za vrijedne ljude ima posla, zavisi tko sebe gdje vidi. Dešava se da tražimo kadar, pa se ispostavi da ga nemamo. Ili ne znamo za te ljude. Kažu nam – nađi pet pravnika ili ekonomista, a mi ih nemamo.

Koliko je prisutno ugrožavanje ljudskih prava?

- Sve manje. Vremena u kojima netko nije mogao da dobije posao jer je Hrvat, na sreću, su iza nas.

Kako komentirate nagradu grada Kotora koju je dobilo Hrvatsko građansko društvo Crne Gore?

- Prvi smo čestitali, i izuzetno nam je drago što je jedna hrvatska udruga dobila tu nagradu. To nije slučajno – iza HGD stoje veliki realizirani projekti i mislim da je nagrada došla u prave ruke.

Vjerojatno će se oni sada orijentirati na Vijeće, u koje su ušli i članovi HGD, iako moram reći da smo svi mi članovi HGD, samo je netko više, neko manje aktivan.

Relativno mali broj Hrvata,

a veliki broj udruga. Da li ste razgovarali sa njihovim članicima o većoj ujedinjenosti?

- Slažem se sa time da je veliki broj udruga u odnosu na broj Hrvata koji ovdje žive, ali ću isto tako prokomentirati da najveći broj udruga postoji samo na papiru. To će se kroz novoformirano Vijeće reducirati, jer će ono imati uvid i pregled aktivnosti svih nevladinih udruga.

S druge strane, istakla bih da Hrvatsko građansko društvo Crne Gore nije slučajno dobilo novembarsku nagradu grada Kotora. Ona je zaslužena, prije svega velikim radom na kulturi i afirmaciji hrvatskog naroda i suradnji.

Udruge će preko Vijeća, čiji su članovi iz svih udruga, imati mogućnost da kvalitetnim programom, ako ga imaju, učestvuju u dodjeli sredstava.

Sada se mora konkurirati projektima?

- Normalno, i do sada moralo konkurirati projektima. Nije samo Hrvatsko građansko društvo Crne Gore imalo projekte, imale su i neke druge udruge. Zbog čega nisu prošli projekti drugih udruga, ne želim komentirati, ali vjerujem da će sada kroz Vijeće svi imati priliku da osiguraju sredstva za realizaciju tih projekata.

Da li je točno da su jedino HGD-u odobrena sredstva na konkursu Vlade RH?

- To je točno, s tim što su došla još neka dodatna sredstva iz RH, koja su dodijeljena jednoj NVU za opremanje prostora i početak njihovog rada.

Uglavnom su sredstva bila predviđena za projekte HGD, jer su ostali priloženi projekti bili nepotpuni, sa tehničkim nedostacima. Kroz Vijeće ćemo omogućiti edukaciju u pisanju i stvaranju takvih programa, kako se ne bi dešavalo da se iz tehničkih razloga odbija projekt.

Možda je HGD imalo priori-

tet, oni će kazati da su to svojim programima opravdali, vidjet ćemo što će budućnost pokazati.

Pripadnici hrvatske zajednice se žale se da se ispiti zakazuju na Badnji dan, Božić...

- U osnovnim i srednjim školama na Badnji dan, Božić i dan po Božiću djeca ne idu u školu.

Što se tiče visokoškolskih ustanova, na tom nivou nismo imali komunikaciju, ali slažem se da treba voditi računa o zakazivanju ispita.

Vijeće će imati to na umu. Trudit ćemo se da raspust počinje 23. prosinca, što je evropska praksa - da se spoje katolički Božić, Nova godina i pravoslavni Božić

Vaša suradnja sa hrvatskom vlašću je bila na izuzetno visokom nivou. Da li će se to nastaviti i sa novom vladom?

- Moram kazati da su nama svi isti, da sa svim strankama koje djeluju na nivou RH imamo kontakte.

Kako oni gledaju na priču da je HGI naklonjena HDZ?

- Ne bih ja tako rekla. To su neosnovane priče. Reći ću vam samo da je delegacija HGI nedavno bila u Vukovaru u organizaciji SDP. To je jedan od dokaza da mi želimo suradnju sa svima.

Kritiziraju vas da ne održavate izborne konferencije, da ste pravi vlastodržac.

- Ljudi koji rade sa mnom znaju da to nije tako, da sam veliki demokrata, možda čak i preveliki.

Dobro je da će Vijeće preuzeti dosta toga što je naša stranka do sada radila.

Da li ćete podržati kandidata za predsjednika DPS ili SDP?

- O tome još nismo pričali. Osim toga, predstoje nam i lokalni izbori u Tivtu za tri mjeseca. Mislim da ćemo izaći samostalno na te izbore.

AKTIVNOSTI HRVATSKE GRAĐANSKE INICIJATIVE U 200

Uspješna godina

Za HGI 2007. ostat će upamćena po brojnim kontaktima; ostvarenim namjerama zabilježenim u Ustavu Crne Gore; osnivanju Hrvatskog nacionalnog vijeća, posjeti gradu-stradalniku Vukovaru i dobrotvornim aktivnostima

Piše:
SANJA MARTINOVIĆ

Početak godine je vrijeme kada stavljaju na papir aktivnosti i događaji koji su se zbivali tijekom minulih dvanaest mjeseci, povlači se crta ispod koje stoji rezultat. Na osnovu njega obično određujemo kojim putem ići u narednom periodu. Za Hrvatsku građansku inicijativu 2007. godina ostat će upamćena po brojnim kontaktima sa hrvatskim zvaničnicima i političkim poslenicima iz zemlje i inozemstva; ostvarenim na-

mjerama zabilježenim u Ustavu Republike Crne Gore; osnivanju Hrvatskog nacionalnog vijeća, posjeti gradu-stradalniku Vukovaru i, u konačnici, dobrotvornim aktivnostima.

Skupština Crne Gore je 19. 10. 2007. usvojila Prijedlog Ustava Crne Gore i Prijedlog ustavnog zakona, a odluka o proglašenju Ustava je donesena 22. 10. 2007. Član Ustavnog odbora Skupštine Crne Gore bio je i predstavnik HGI u republičkom parlamentu, **Božo Nikolić**. U Ustavu, svoje mjesto dobila je i hrvatska nacionalna manji-

na u Crnoj Gori.

U najvišem pravnom aktu navodi se da je Crna Gora građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava u kojoj kao slobodni i ravnopravni građani žive pripadnici naroda i nacionalnih manjina: Crnogorci, Srbi, Bošnjaci, Albanci, Muslimani, Hrvati i drugi, privrženi demokratskoj i građanskoj Crnoj Gori. Službeni jezik je crnogorski, a u službenoj uporabi su još i srpski, bošnjački, hrvatski i albanski jezik. U Crnoj Gori postoje Pravoslavna, Katolička i Islamska vjerska zajednica. Ovakvim ustavnim rješenjima hrvatska nacionalna zajednica u Crnoj Gori dobila je svoje mjesto u Ustavu Crne Gore, a time se hrvatski identitet u Crnoj Gori inkorporira u sistem.

Donošenje novog najvišeg pravnog akta ima za posljedicu i usaglašavanje Zakona o manjinskim pravima i slobodama sa odredbama Ustava. To znači da se dva sporna člana Zakona koja manjinama daju zagarantirane mandate u parlamentu, na lokalnoj i državnoj razini, imaju obvezu revidirati.

I na lokalnoj razini, aktivnosti HGI imale su svoju težinu. Ovo se pogotovo odnosi na rad u općinskim parlamentima Tivta i Kotora, gdje su odbornici HGI glasali za odluke koje doprinose poboljšanju standarda života u ovim lokalnim zajednicama.

Tijekom 2007. godine, predstavnici HGI više su puta boravili u Zagrebu, u cilju održavanja i utemeljenja veza sa hrvatskim institucijama, političkom vlašću i opozicijom.

Prije donošenja Ustava Crne Gore, predstavnici HGI susreli su se sa profesorom **Smiljkom Sokolom**, predsjednikom Ustavnog suda Hrvatske. Profesor Sokol je pred-

stavnicima HGI prenio svoja bogata teorijska i praktična iskustva glede ustavnih pitanja. Njegove upute bila su dragocjeno znanje tijekom pisanja crnogorskog Ustava.

Tijekom boravaka u Zagrebu, predstavnici HGI susreli su se sa premijerom dr. **Ivom Sanaderom**, predsjednikom Sabora **Vladimirom Šeksom**, potpredsjednicom Vlade **Jadrankom Kosor**, tajnikom HDZ-a **Ivanom Jarnjakom**. Osobito treba naglasiti i službeni posjet hrvatskom Saboru, kao i susret sa kardinalom **Bozanićem**, uzoritim nadbiskupom zagrebačkim.

Predsjednik Hrvatske **Stjepan Mesić** nekoliko se puta

brih relacija. Razgovor sa austrijskim vojnim atašekom, održan u Tivtu, dotakao je neke veoma važne teme.

HGI je tijekom 2007. godine organizirala brojne kulturne aktivnosti, u suradnji sa drugim relevantnim subjektima. U trećem mjesecu građani Tivta bili su u prilici premijerno pogledati film "Libertas" Veljka Bulajića.

Ljetnji mjeseci u Boki kotorskoj bili su bogati muzičkim i folklornim spektaklima, od kojih treba spomenuti nastupe ansambla Lado, ansambla travničke limene glazbe, koncert popularnog Tria Gušt. HGI je, kao suorganizator, zaslužna i za dolazak 110 fol-

susreo sa predstavnicima HGI. Pored Zagreba, mjesto susreta čelnika HGI i najviših predstavnika hrvatske vlasti bio je i Kotor.

HGI je ovim razgovorima ostvarila kvalitetnu suradnju sa predstavnicima hrvatske kako vlasti, tako i opozicije, kao i sa predstavnicima najvažnijih institucija u Hrvatskoj.

2007. za HGI predstavlja godinu žive komunikacije sa diplomatama u Crnoj Gori. Susreti sa austrijskim vojnim atašekom, kao i američkim ambasadorom imali su za posljedicu uspostavljanje do-

klornih skupina, iz Mađarske, Hrvatske i Rumunjske.

Da ni sport ne bude zanezaren, HGI je potpomogla dolazak navijača Hajduka, iz Boke kotorske u Podgoricu gdje je odigran nogometni meč između Hajduka iz Splita i Budućnosti iz Podgorice.

I, na koncu, HGI je i u 2007. godini, shodno svojim mogućnostima, izašla je u susret svim pojedincima i institucijama kojima je novčana pomoć bila potrebna.

Time se nekako i podvlači crta sa početka teksta. Ispod nje može stajati samo jedno: uspješno odrađen posao.

HRVATSKI SABOR IZGLASAO POVJERENJE NOVOJ VLADI, SANAD -
ER PORU IO

Hrvatska u EU do kraja mandata

Nova Vlada kojoj je, u svom drugom mandatu za redom, na čelu premijer Ivo Sanader, ima 15 ministarstava, dva više od prošle vlade

Nakon gotovo 12-satne rasprave, povjerenje novoj koalicijskoj Vladi, u kojoj će uz HDZ-ove sjediti i predstavnici HSS-a, HSLŠ-a i SDSS-a, glasovanjem je dalo 82 zastupnika iz HDZ-a, HSS-a, HSLŠ-a, HSU-a, SDSS-a i nacionalnih manjina, a uskratilo ga je 62 zastupnika SDP-a, HNS-a, IDS-a i HDSSB-a.

Potpredsjednici Vlade su

Nova Vlada RH

HDZ-ovci **Jadranka Kosor**, zadužena za društvene djelatnosti, vanjsku politiku i ljudska prava, i **Damir Pol-**

nec za gospodarstvo, HSLŠ-ovka **Đurđa Adlešić** potpredsjednica je za unutarnju politiku, a SDSS-ovac **Slobo-**

Počeo mandat u Vijeću sigurnosti

Republika Hrvatska je sudjelovanjem na prvom ovogodišnjem sastanku Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 3. siječnja 2008. godine, obilježila početak svog dvogodišnjeg mandata nestalne članice Vijeća sigurnosti u razdoblju 2008. – 2009. godine. Hrvatska je ovom prilikom također preuzela i dvogodišnje predsjedanje Odborom Vijeća sigurnosti za praćenje

provedbe Rezolucije 1373 (2001), tzv. Protuterorističkim odborom. Osim Protuterorističkog odbora, Hrvatska će u sljedeće dvije godine predsjedati i Radnom skupinom osnovanom rezolucijom 1566 (2004), koja se također bavi suzbijanjem terorizma.

Za Republiku Hrvatsku ovakva je odluka Vijeća sigurnosti iznimno priznanje.

dan Uzelac potpredsjednik Vlade za regionalni razvitak, obnovu i povratak.

Kosor je potvrđena i kao ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a Polančec kao ministar gospodarstva, rada i poduzetništva.

Od HDZ-ovaca u Vladi će sjediti i **Gordan Jandroković** kao ministar vanjskih poslova, **Berislav Rončević** kao ministar unutarnjih poslova, Ivan Šuker je ministar financija, **Branko Vukelić** ministar obrane, **Ana Lovrin** ministrica pravosuđa, **Božidar Kalmeta** ministar mora, prometa i infrastrukture, **Marina Matulović-Dropulić** ministrica zaštite okoliša, prostornog

uređenja i graditeljstva, **Dar-ko Milinović** ministar zdravstva i socijalne skrbi, **Božo Biškupić** ministar kulture, **Dragan Primorac** ministar znanosti, obrazovanja i športa, a **Petar Čobanković** je na čelu novog Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva.

Drugo novo ministarstvo, ono turizma, vodit će HSS-ovac **Damir Bajs**, a njegov stranački kolega **Božidar Pankretić** novi je ministar poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

Nakon što su dobili povjerenje saborske većine, članovi nove Vlade položili su svečanu prisegu.

Tada još kao mandatar, Sa-

nader je prije glasovanja istaknuo kako će nova vlada biti vlada svih građana bez obzira za koga su glasovali i iz kojega su kraja.

Posebno je naglasio usmjerenost vlade prema razvoju područja od posebne državne skrbi te uvođenju Hrvatske u EU i NATO do kraja svog mandata.

Odbacio je kritike zbog najave da se neće raspisivati referendum za ulazak u NATO.

- Ako bismo raspisali referendum doveli bismo u opasnost ono što je izvjesno, rekao je Sanader, ponovivši kako očekuje da će Hrvatska dobiti pozivnicu za NATO u travnju na summitu tog vojnog saveza u Bukureštu.

EMPLOYMENT

EXPERIENCED SHIP PERSONNEL REQUIRED FOR SUPPLY VESSELS

DECK OFFICERS ENGINE OFFICERS ELECTRICAL / ELECTRONIC OFFICERS DP LICENSE MANDATORY FOR ALL RANKS

IF YOU ARE SEEKING LONG TERM EMPLOYMENT WITH EXCELLENT WAGES
SEND APPLICATION TO THE REPRESENTATIVE:

AMCS, Skaljari—Zimski bazen 85 330 Kotor
tel. 382 82 322 561 fax. 382 82 322 637
e-mail: adriamar.co@cg.yu

NASTAVLJA SE BOKELJSKA PRI A:
17. PROSINCA ISPRI ANA I GLAVNOM
GRADU CRNE GORE

Bokeljska mornarica prvi puta u Podgorici

U organizaciji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore i Glavnog grada Podgorice, u okviru proslave Dana oslobođenja, na Trgu Republike Bokeljska mornarica prvi puta odigrala svoje tradicionalno kolo, Gradska muzika Kotor održala koncert, u Gradskoj kavani hotela "Crna Gora" upriličena "Kneževa večera" uz učešće Kotorske vlastele, Bisernica Boke i VIS Tri kvarta

Piše:
TAMARA POPOVIĆ

Nastavljajući tradiciju dobre suradnje sa gradonačelnikom Podgorice **Miomir Mugošom**, započetu na Danima Zagreba u Podgorici, nastavljenu na Danima Podgorice u Zagrebu, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore realiziralo je u suradnji sa Glavnim gradom 17. prosinca 2007. još jednu Bokeljsku priču. Nakon Dubrovnika i Rijeke, duh drevnog Kotora prenesen je i

Podgorici, u okviru proslave Dana Glavnog grada Crne Gore, u susret 19. prosincu - Danu oslobođenja Podgorice.

Manifestacija je otpočela u 11. sati, kada je gradonačelnik dr. Miomir Mugoša barjaktaru Bokeljske mornarice **Graciji Nikoliću** predao zastavu Crne Gore, na ceremoniji ispred zgrade Skupštine Glavnog grada.

Bokeljska mornarica, sa tradicijom dugom 1200 godina, Gradska muzika Kotora stara 165 godina, prvi puta su gostovali u Glavnom gradu. Nakon prijema zastave, odred je

Njegoševom, Hercegovačkom i Ulicom slobode stigao do Trga Republike, gdje su izveli prigodan program i odigrali Bokeljsko kolo.

Drugi major Bokeljske mornarice i kolovođa **Tripo Milošević** rekao je da su oduševljeni gradom, te da Podgorica izgleda kao metropola.

- Pred nama su ljudi koji nose tradiciju koja je stara 1200 godina. Veliko ih je zadovoljstvo upoznati, istakao je zamjenik gradonačelnika **Dragan Mijajlović**. On je dodao da je ovo dokaz da se na pravi na-

Ispred SO Podgorica

čin dočekuje praznik grada, uz mnogo drugih sadržaja koji su planirani.

Treba istaći da se duh drevnog Kotora i predivne Boke osjetio na gradskom trgu. Građani, kojih je bilo u velikom broju iako je bio izuzetno hladan dan, mogli su uživati u veličanstvenoj igri, koja gaji tradiciju, drevnoj i lijepoj kao što je sama Boka.

To, međutim, nije bilo sve.

U kuhinji hotela „Crna Gora“ pripremala se cijelog tog dana Bokeška kužina, pod budnim okom njene autorice **Vlaste Mandić**.

Nakon što su završene i posljednje pripreme, Kotorska vlastela i Bisernice Boke otpočeli su svoj program, dočekujući uzvanice u holu hotela „Crna Gora“.

Gradska kavana bila je te noći prenesena u neko drugo vrijeme.

Svečanosti bogate trpeze, pjesme i glume, u kojoj su povijest i kulturu Kotora, kroz igrokaz „Na kotorskoj pjaceti“ autorice Vlaste Mandić, predstavili Kotorska vlastela, kojoj se te večeri pridružila legendarna glumica CNP **Dragica Tomas**, klapa Bisernice Boke i VIS Tri Kvarta, prisustvovala su brojne ličnosti iz javnog i kulturnog života Crne Gore, među kojima je bio ministar za zaštitu ljudskih i manjinskih prava **Fuad Nimani**, sekretar Ministarstva **Orhan Šahmanović**, generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru **Božo Vodopija** sa suradnikom konzulom **Radojkom Nižićem**, predsjednik SSCG **Danilo Popović**, brojni ugledni gospodarstvenici ...

Gradonačelnik Podgorice dr. Miomir Mugoša, njegov zamjenik Dragan Mijajlović i njihovi suradnici, te večeri u ulozi go-

sta – domaćina, uživali su u programu.

- Izuzetno sam ponosan zbog činjenice da je danas u Glavnom gradu, prvi puta od kada postoji, boravila takva institucija kao što je Bokeljska mornarica, zatim Kotorska gradska muzika, da večeras prisustvujemo ovakvom programu,

kazao je, između ostalog, gradonačelnik Podgorice, koji je obećao nastavak dobre suradnje.

Ugledne uzvanice pozdravio je sekretar HGDCG **Tripo Schubert**, zahvaljujući se na gostoprimstvu i čestitajući Podgorici praznik 19. prosinac.

Kotorska vlastela

Schubert pozdravlja uzvanice

Bisernice Boke

*Dragica Tomas,
gost vlastele*

Knez poziva na večeru

Tri kvarta

Autorica kužine Vlasta Mandić

Posjet delegacije Savjeta Europe

08. 12. 2007. od 5. do 8. prosinca Delegacija Savjetodavnog komiteta Savjeta Europe posjetila je Crnu Goru i razgovarala sa predstavnicima državnih organa, institucija, predstavnicima civilnog sektora i predstavnicima nacionalnih manjina. U kancelariji specijalnog predstavnika generalnog sekretara Savjeta Europe u Podgorici, razgovorima su prisustvovali ispred HGDCG tajnik **Tripo Schubert** i dr. **Svjetlana Zeković**, predsjednica UO podružnice HGDCG u Podgorici. U ime HKD «Napredak» razgovorima je prisustvovao **Slaven Radimiri**.

Tema razgovora je bila: »Stepen implementacije okvirne Konvencije o zaštiti prava nacionalnih manjina«, a u svezi prvog državnog izvješća koji je Crna Gora podnijela Savjetu Europe u lipnju 2007. godine.

Okrugli sto u Podgorici

13-14. 12. 2007. u Podgorici je održan okrugli sto na temu: »Prava manjina u novom ustavnom ambijentu«. Ispred HGDCG, u radu ovog skupa je učestvovao **Goran Pasković**, član UO podružnice u Podgorici.

U raspravi su učestvovalе poznate ličnosti iz političkog života Crne Gore, koalicije nevladinih organizacija: Nansen dijalog centra, Libertask konzorcija, Centra za ljudska i manjinska prava, Centra za demokraciju i ljudska prava, većeg broja državnih institucija, fondacije King Baudouin iz Brisela, Charles Stewart Mott fondacije i Soros fondacije.

Podružnica HGDCG i u Herceg Novom

15. 12. 2007. na temelju zaključaka izborne Skupštine HGDCG u Podgorici, u Herceg Novom je, s obzirom na respektabilan broj Hrvata prema posljednjem popisu stanovništva, oformljena Podružnica HGD CG. U prethodnom periodu komunikacija sa članstvom u Herceg Novom je obavljana preko povjerenika **Seke Tonsati**. Na sastanku predstavnika članstva izabran je Upravni Odbor od sedam

članova, koji će između sebe izabrati predsjednika, dopredsjednika i tajnika. Nakon sastanka u crkvi Sv. Jeronima održan je Božićni koncert klapa iz Solina.

Objašnjenje

U Hrvatskom glasniku broj 33 uslijed tehničke greške iz tiska je izašao tekst sa naslovom »Zaboravljeno svetište«, bez potpisa autora **Marka Zornije**.

U Hrvatskom glasniku broj 32 tekst sa naslovom »Ogledalo naravi bokeških« također je ostao bez potpisa autora **Jovice Martinovića**.

Ispričavamo se autorima i čitateljima.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, uz potporu Ministarstva vanjskih poslova Vlade Republike Hrvatske, na preporuku Veleposlanstva RH u Podgorici, realizira projekt Baze podataka za zapošljavanje svih građana Crne Gore hrvatske nacionalnosti. Partner u projektu je Hrvatska gospodarska komora – Kotor.

Prijavite se!

Jedinstvena baza podataka je skup informacija o prijavama nezaposlenih osoba, prijavljenim potrebama za radnicima, zasnivanju radnog odnosa... Cilj je posredovanje u zapošljavanju.

Dovoljno je da se registrirate i unesete vaše podatke, koji će biti dostupni samo zainteresiranim poslodavcima.

Posjetite nas na www.hgdcg-kotor.org

ZA NEZAPOSLENE

Da biste se prijavili u našu bazu podataka potrebno je da ispunite kratki formular koji se otvara klikom na link **Prijavite se**. U samom formularu, u zavisnosti od vašeg interesiranja, odabrat ćete opciju da li želite da se prijavite kao kandidat ili kao poslodavac.

Kad ispunite formular kliknite na link **Registriraj se**. Pošto se registrirate, na vaš mail će stići link za aktivaciju naloga sa prijavljenim podacima. Kada je nalog aktiviran možete da se prijavite. U lijevoj koloni na samom dnu nalazi se odjeljak za prijavu korisnika.

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Kandidat** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete da pratite sve ponude slobodnih radnih mjesta (klikom na **Sve ponude**) kao i ponude koje odgovaraju vašim ličnim karakteristikama i interesiranjima (klikom na **Pretraga ponuda**). Klikom na **Prijava kandidata** otvara se formular nakon čijeg ispunjavanja se kompletira vaš nalog. Sva polja označena zvjezdicom moraju biti popunjena.

ZA POSLODAVCE

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Poslodavac** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete pratiti **Sve kandidate** i **Dodate ponudu**.

Detaljnije informacije možete dobiti na telefon 069470023, kod administratora Sandre Petković, u vremenu od 17-19 sati.

Vaše prijave ili ponude možete donijeti i osobno u ured HGDCG na Zatvorenom bazenu u Škaljarima, Kotor, radnim danima od 08. 00 do 14. 00 h, ili slati na e-mail inesandra@cg.yu.

KOTOR ENAMA ENE KOTORU:

MILEVA VUJO EVI

Osmjeh prije svega

Kotor, tradicionalno i kulturno vodeći grad Crne Gore, pruža slabijem polu ravnopravne mogućnosti s jačim. Žena nije samo majka, domaćica i supruga, već i uspješna poslovna žena.

Osamljeni primjer našeg „malog mista“, od predsjednice općine do prvih dama na čelu više sekretarijata, načelnica i direktorica kulturnih i javnih ustanova i poduzeća, predstavlja unikatan primjer za crnogorsko podneblje. Da li to govori i još jednom pokazuje koliko je žena sposobna i svestrana? Ili, pak, dokazuje da se Kotor i Boka ipak izdvajaju od brdovitih krajeva naše zemlje koje povijest, more i maestral stoljećima nisu milovali, pa ni muškarci ne dopuštaju svojim ženama da sebe i grad propagiraju pored njih - muških, živih i zdravih? Zato, ne treba zaboraviti pohvaliti bokeljske muškarce, koji su u ovom suludom vremenu asimilacije i transkulturacije najčešće dobrog zamjenjivanog lošijim, utrli put i pružili šansu ljepšem polu da da odraz svoje ljepote svom gradu.

Piše:

TINA BRAIĆ

Na licu uspješne žene osmjeh ne silazi s usana. Da li je to jedan od njihovih fizičkih aduta ili odraz unutrašnje ljepote, ili, pak, oruđe da se lakše savladaju svakidašnji problemi sa kojima su suočene - pokušala sam odgonetnuti u razgovoru sa direktoricom Pomorskog muzeja **Milevom Vujošević**.

U hladne, ali i bogate, divne odaje muzeja ušla sam jed-

nog, Kotoru tako svojstvenog kišovitog, tmurnog i depresivnog jutra. Međutim, uz prijatnu i ljubazno razmijenjenu riječ sa tamošnjim radnicama, zaputila sam se u kancelariju direktorice muzeja, koja me dočekala prekrasnim, vedrim osmjehom. Najednom, muzej je postao toplo utočište. Naglašavam toplo, jer muzeji kao i crkve bude neko strahopoštovanje i izazivaju melanholična, ali u istom trenu i uzvišena raspoloženja. Ali, uz osmjeh direktorice Vujošević

nestala je sjeta i ukočenost. Prikazala mi se jedna nova vizija povijesti - kao da je sve oko mene oživjelo, zabljesnulo i učestvovalo u komunikaciji.

Mr Mileva Vujošević ističe da za sebe uvijek kaže da je „listopadni direktor, a etnolog zauvijek“. Etnologija je profesija kojom se bavi i koja je svu prožima jer je stalno u okruženju ljudi i njihovog življenja u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Dok etnologiju shvaća kao dio svoje личности, funkcija direktora je zahtijeva

kao veoma odgovornu osobu, jer to je obaveza prema društvu, prema svima onima koji žele uživati u ljepoti kulturnog miljea. Smatra da čovjek na funkciji ne treba na tom mjestu biti radi puke funkcije, već je i opravdati i voljeti. Sve to nije moguće bez dobrog tima koji te okružuje. Ističe da je muškarcima mnogo lakše, jer Crna Gora je sredina gdje je muška riječ još jača, ona je autoritet. Forma da su žene i muškarci ravnopravni ne može se primijeniti brzo u patri-

jarhalnoj sredini, jer se prije svega mora izmijeniti čovjekova svijest.

Koja je Vaša zasluga i doprinos u razvoju Pomorskog muzeja kao državne institucije?

- Ne volim govoriti o svojim zaslugama, ali mogu reći da svoju dužnost obavljam savjesno. Ljubav prema poslu čini da mu se sva posvetim.

Na koji način prezentirate muzejske postavke u sredinama izvan Kotora? Koliko je interesiranje ljudi koji nisu s ovih prostora za pomorsku prošlost i povijest Boke i Kotora?

- Naš muzej afirmira pomorsku prošlost i kroz projekte izvan Kotora i Crne Gore. U tome smo već sa velikim uspjehom prepoznati u kulturnim metropolama – Atini, Parizu, Zagrebu, Puli, Dubrovniku... Moje obećanje je da će svi i dalje uživati u muzejskoj lepezi bogatih predmeta pomorske prošlosti. Prezentirane su tematske izložbe: „Kotorski zanati minulih epoha“, „Nakiti i(li) ukrasi nošnje u Boki kotorskoj“ i „Trgovci i pomorci Boke“. U realiziranju nekih od projekata svesrdno je pomoglo i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore.

Kako usklađujete profesiju i lični život? Da li je njihov sklad zapravo u prožimanju?

- Prožimanje je nit koja povezuje profesiju, obitelj i društvo. Smatram da bi bez te niti život bio monoton, prazan. Teško je sve uskladiti, ali sa dobrim planom i ciljem sve se može ostvariti.

Postavljate li sebi visoke ciljeve?

- Ciljeve postavljam prema svojim mogućnostima. Ponekad cilj predstavlja veliki zalogaj, ali trudim se da ono što zacrtam i realiziram. Perfekcionista sam, pomalo tvrdoglava i uporna, i veoma osje-

čajna. Svoje okruženje želim uljepšati davanjem sebe.

Aristotel je rekao: „Život je dar prirode, ali lijep život dar je mudrosti“. Kakvo je Vaše mišljenje o životu?

- Smatram da je moj život ispunjen. Prije svega čovjek mora biti zdrav, nositi pozitivnu energiju i toplinu u sebi, širiti svjetlost i karizmu. Mislim da svaki čovjek može drugome podariti bar lijepi osmijeh. Svi smo mi kreatori svog života. On je okvir u kojem je smješteno življenje.

Ko Vas uvijek nasmije?

- Strašno se volim smijati. Nasmiju me ljudi koji znaju pričati viceve. Moja prijateljica, prof. dr. **Gracijela Čulić** me uvijek nasmije! Iako volim slušati viceve, moram priznati da ih ja ne znam pričati. Sa prijateljima život je potpuniji, bez prijatelja prazan.

Što za Vas predstavlja vrlinu?

- Vrlinu sadrži čovjek koji je pošten, čestit i koji nije maliciozan. Vrlina je da budeš ono što jesi i da umiješ saslušati svaku pametnu i dobru sugestiju. Ono što ja imam trebam prenijeti i drugima, dakle ne biti posesivan. Vrlina je i umjeti praštati. Volim da praštam, ali ne zaboravljam.

Kako se relaksirate? Imate li slobodnog vremena?

- Svakako! Slobodno vrijeme najviše ispunjavam u porodičnom krugu i druženjem. Važna je razmjena riječi. Topla ljudska riječ se nalazi i u „druženju“ sa knjigom. Komunikacija sa čovjekom i knjigom su dva najljepša spoja koja oplemenjuju dušu. Volim družiti se, kuhati, putovati, upoznavati svijet i drukčiji način življenja. Kada odete u neku državu trebate živjeti u skladu sa tamošnjim ljudima, počevši od hoda, razgledanja, izbora hrane, muzike, običaja. Vizualni doživljaj je za mene i umni doživljaj.

Nakit na bokeljskoj nošnji

Piše:
TINA BRAIĆ

Ljepota izgleda nošnje naročito je obogaćena dodavanjem skupog nakita i(li) ukrasa. Na žensku nošnju su često stavljane igle kao ukrasni nakit. Njihova upotreba nije bila samo vezana za područje Boke, već i čitavog Mediterana i Balkana.

Najinteresantnije i najupečatljivije su trepetaljke – igle koje sadrže spiralnu žicu koja se završava stiliziranim cvijetovima i listovima. Ona se stavljala na punđu, a prilikom hoda je zbog načina izrade treperila po čemu je i dobila ime. Igle-ukosnice su najčešće išle uz dobrotsku žensku narodnu nošnju. Kotorski zlatari su ih izrađivali od zlata, srebra i mesinga. Igle su se stavljale na punđu u obliku koncentričnih krugova različitih veličina. Ovo je bio najuobičajeniji način korištenja igala kao ukrasa. Međutim, one su se upotrebljavale i za pričvršćivanje marama. Stavljane su preko marama na sredini potiljka,

Bogatstvo izrade bokeljske nošnje vezano je za ondašnji razvoj krojačkog, krznarskog, obućarskog i zlatarskog umijeća, i njegovog razvoja do početka XX. stoljeća do kada je nošnja i bila u upotrebi u javnom životu

ubodene na punđu (preko marama). Nekada je stavljana i na kamižolu (košulju narodne nošnje) kao broš.

Pontapet (broš) je rađen najčešće u srebru, oblika stilizirane ptice. Na vrhu je velika šigureca (dupla igla) a na donjem kraju alkica na koju se vjerojatno nadovezivao lančić i džepni sat. Broš-pontapet su nosile i žene i muškarci. Žene su ga koristile kao kopču za stezanje košulje ili samo kao ukras na kamižoli, a muškarci uz građansko odijelo (na njega se nadovezivao džepni sat).

Kao nakit korišten je i češalj koji se naziva španski po zemlji porijekla. Po narodnom predanju prvi češalj je u Dobrotu

iz Španije stigao u XVI. stoljeću. Stavljao se iznad kukuljice (ukrasa od platna koji se stavljao na punđu). Ovalnog je oblika jer je na taj način bolje stajao uz glavu. Sastoji se od deset zubaca dugih 2,5cm. Ukrašen je plitkim reljefom, cvijetnim i zvjezdastim motivima.

Nezaobilazni dio svečanog ruha bila je kolana (kolajna) – ogrlica koja se zakopčava iza vrata. Izrađena je u srebru sa pozlatom. Na lančić od srebra nadovezuje se 25 malih loptica, filigrantski rad, koje su povezane alkicama. Na trinaestoj loptici je alkicom prikačen križ rađen u tehnici livenja odnosno filigrana. Nekada je dodatno ukrašen staklicima ili po-

Češalj

Minduše

Braćolet

ludragim kamenjem.

Bračoleti (bračulete, bračole-
tne) – narukvice, urađene su
od srebra, obično sastavljene
od četiri pravougaone i jedne
centralne pločice koja ima
oblik stiliziranog cvijeta u či-
jem središtu je medaljon sa
motivom jedrenjaka.

Minduše su bile rjeđi nakit i
izrađivane u srebru, livenjem,
iskucavanjem, sa pozlatom i
floralnim motivima. Sastojale
su se od alke, brnjice i privje-
ska oblika manjeg oraha sa
završetkom u obliku piramide.
Interesantno je spomenuti da
je mindušu nosio i muškarac,
i to obično na jednom uhu kao
znak da je jedina u obitelji.

Magična moć ženskih ruku
ogleda se u izradi dobrotorskog
veza – čipke koja je bila cije-
njeni ukras ženske nošnje. Pr-
ve pomene o ovoj ženskoj radi-
nosti nalazimo u kotorskim
dokumentima 1573. naziva
„raticella“.

Muški nakit ogleda se u bro-
ševima, lancima za sat, cvijetu
za kapu, pucima za manžetnu
i prstenjem.

Lanac za sat je većih dimen-
zija, rađen u srebru. Jedan
dio, polovina dužine urađena
je od upletene u pletenice sre-
brne žice u vidu gajtana na
koji se nadovezuju krupna li-
vena i granulirana puca i pri-
mjerci ukrasnog kamenja. Je-
dan kraj se zakopčava za odje-
ću na ramenu, a o drugom
kraju je okačen sat koji se

stavljao za pojas, tako da je la-
nac visio preko cijelih grudi.
Nošen je, kao i broš, i uz mu-
šku narodnu nošnju kao i uz
gradsko odijelo.

Prsten sa crnim kamenom je
oblik prstena kod kojeg je gla-
va urađena od običnog srebr-
nog okvira u kome se nalazi
crni kamen sa crvenim točki-
cama – kantaš. Vjeruje se da
ima magijsku moć da zaustavi
krv i muškarci su ga rado no-
sili.

Veoma lijep ukras na mu-
škoj nošnji bile su pozlaćene
kubure – zlatke kao i čese za
municiju. One su imale ugra-
virano ime majstora koji ih je
uradio u kotorskim radionica-

ma **Iva Buronića** 1861. ili je
na njima bio ugraviran grb
grada Kotora. Ovaj dio ukrasa
stavljao se za kožni ili vezeni
svod oko pojasa (muški pojas
s pregradama za novac).

Kotorski zanati nisu bili sa-
mo poznati u svom okruženju,
već su zbog finoće i umjetni-
čke ljepote izrade bili poznati i
cijenjeni i izvan Boke kotor-
ske. Kada bi se ovakvi primjer-
ci nakita i ukrasa danas izra-
đivali kao suveniri, domaći i
strani živalj bi bio još bolje
upoznat sa poviješću i speci-
fičnošću ovog prostora, a pre-
nošenjem „duha“ nekadašnje
radinosti sačuvali prošlost od
zaborava.

Kolajna

Čese

Šjora Luce i šjor Gracija

Priredila:
VLASTA MANDIĆ

LUCE: Ala, ala moj Gracija, misliš li se jutros isat iz kočete. In soma de la soma, treba nešto učinjet od posla po kući. Ajde donjeti ću ti šug od naranče.

GRACIJA: Koliko ću ti puta morat reć da me u subotu ne budiš prije deset ura. Je si li inšenpijala, cijelu setemanu ragatajem, od zraka do mraka.

LUCE: Što si se odma infoto. Znam, znam da cijeli dan rankaš pa uveče od umora ne možeš ni spat. Nisam ti ja kriva što ti je pensija mala. Nemoj perikulavat, što se malo ne kalmaš, za svetoga Vlaha.

GRACIJA: Kako ću se kalmat, stojiš mi nad glavom, brontulaješ, diži se, diži se, e da znaš neću se

dići i nemoj mi više ronjat. O, da mi se deliberat tebe. Dobro mi je otac govorio, uzmi za ženu Muljanicu, Dubrovčanke su ti velike gospođe, pate od onde, a žbatulu ne zatvaraju.

LUCE: Što me to lijepo trataješ od ranih zora. Ala, ala garifule moj, isaj se isaj.

GRACIJA: Sakramentat ću te Luce ako ne fermaš. Nemoj me tentavat na svađu.

LUCE: Za svetoga Tripuna i Vlaha zajedno, ne perikulavaj, kako te nije strah. Sveta Marijo, kapi-tat će nam neka dizgracija ili mirakuo, da znaš sada ću se rasplakati.

GRACIJA: Kako si lizijera, odmah se rastužiš i pjancikaš. Ala, ala, ma volim ja tebe, ma će neću poslije tolkih ljeta. Ajde

ne šempjaj, nego se privati pametnijeg posla. Sada si me razbudila i morat ću se isat. Učinjet ću ti na komodin, kalmaj malo, nisam te ostio ofendit, isto si mi mila.

LUCE: Bogo moj, niko nema ovakvega muža. Oli popit jedan got vina.

GRACIJA: Donesi i koju galetinu ili beškota pa ću šupat u vino.

LUCE: Boje, boje, to će ti dati malo force.

GRACIJA: Kakve su jutros novitade, Luce?

LUCE: Ma zamisli, moj Gracija, u kuću do nas se uselio, ma možeš li zamisliti ko?

GRACIJA: Ko, ko, ma govori više?

LUCE: Inglez!

GRACIJA: Okle Englez? pati dobar bokun.

LUCE: Oli ne znaš da je veliki okupacion od stranijerih, prodaju se kuće za velike šolde od svake vrste: male, velike, izbišane, krolane, ruvinate, sa ili bez fundamenta, đe god se može nać i pri moru ili na montanji.

GRACIJA: Je si li ga vidjela, kakav je?

LUCE: Kakav!? Kao svaki drugi čovjek ima dobru staturu, komad od čovjeka. Gaće su mu trikvartin na rige vezane sa korde-lom, košulja na fijore, na glavi mu kapelin od tele za banj, a na noge crevlje bez špigeta. Čini mi se špiritozan, sve mi je govorio haj, haj.

GRACIJA: Dobro si ga oševala, a ja sam mislio da slabo vidiš. Za ono komad od čovjeka ćemo još razgovarati, galiotice jednina. Kojega će nam vruga sada i Englezi. To ti je neki štrambo od Engleza, ma pravi redikuo kada ti ja kažem.

LUCE: Ma čuj, imam ti još nešto rijet. Zvali su sa radio Skale, ona gospođa Vlasta i onaj simpatiko Lutajući Bokelj, ma kako su mi dragi. E, zamisli zašto su nas zvali, ma propio nas.

GRACIJA: A što ja znam njihova posla, ja ti to ne slušam u to se ne intendim.

LUCE: Ma ti je drago pa-

GRACIJA: Što jes, jes, ne pačam se u pinjate ali znam što je dobar bokun.

LUCE: E moj bonkuloviću, da znaš oni će ti sada arivat i snimati Bokešku kužinu propio u našu kužinu.

GRACIJA: Baš mi je milo, ionako nam rijetko ko intraje u kuću. Još ako taj Lutajući voli bumbit, eto kompanjuna za dobar got vina – ko ne pije taj za život nije ha, ha, ha! Luce, ajde odmah iznesi na tavulin ribe slane iz bižice, sira iz pšenice, sira iz uja, koju škorancu, ali je prvo baci na žar, mrvu pršuta i ne zaboravi kapule, čekaj Luce ne leti, nisam još završio, donesi i dvije-tri fete kaštradine od košeta, i kruva od babanace, to bi bilo dosta.

LUCE: Eto te kao fetivi Pomet, kako su ti drage kulinarske besjede, ne bi prestao do sutra.. Neko je na vratima, bati. Ko je? Ajde, movi se Gracija, otvori portelu ala da!

GRACIJA: Izvolte, izvolte se komodat. Rekla mi je moja Luce da ćete činjet Bokešku kužinu kod nas. Baš se radujem, već se oblizujem. Ovuda kroz portik pa pravo u tineo.

VLASTA I LUTAJUĆI: Zahvaljujemo, nismo Vam na disturbo?

LUCE: Ma ke disturbo, kontenti smo da ste nam arivali, komodajte se. Šinjora Vlasta, sjednite na šufadin, a Vi Lutajući na kalijergu. Idem po bićerine.

GRACIJA: Ja idem donijet vina iz konobe, treba to dobro zalit.

LUCE: Sasvim ste me salamastrali, a što ćemo. U moju Vam je kuću verdura, verdura i jopet verdura. Pensija je kratka, vaja je produžiti. Idem se čas našminkati i začesljati.

GRACIJA: Luce, nije ti ovo televizija nego radio.

LUCE: Laša me stat, nikad se nezna što može intrat, vazda žensko mora biti ap-tak, moj Gracija.

Tako smo nekad zborili

Infotat – naljutit

Rankati – teško raditi

Ronjati – gundati

Žbatula – jezičava usta

Tratati – ugostiti

Tentati – izazivati

Dizgracija – nevolja

Lizijera – osjetljiva

Pjancikati – plačnim glasom

govoriti

Šupati – umočiti

Aločati – zapaziti

Redikuo – neobična osoba

Šufadin – kauč

Kalijerga – stolica

Štrambo – nuredan

Disturbo – na smetnji

Kordela – traka

BO I SVE ANO OBILJE EN U SVIM UPAMA K

Kraj godine uz

OTORSKE BISKUPIJE I BARSKE NADBISKUPIJE

pjesmu i glazbu

Gradska glazba Kotor

Uz potporu Dubrovačko - neretvanske Županije, grada Solina, Hrvatske matice iseljenika - podružnica Split i Dubrovnik, grada Zagreba, Općine Kotor, Općine Bar, Kotorske Biskupije i INA Crna Gora, održani brojni Božićni koncerti

Piše:
TRIPO SCHUBERT

U Župama Kotorske Biskupije i Barske Nadbiskupije održana su brojna misna slavlja, a na Badnji dan u većini župa i ponoćke.

U katedrali sv. Tripuna u Kotoru, kao i svake godine, uz mnoštvo prisutnih, ne samo Kotorana i ne samo vjernika katoličke vjeroispovijedi, održana je ponoćka.

Msgr. **Ilija Janjić**, Biskup

kotorski, u svojoj Božićnoj poslanici, poručio je, između ostalog: „Sa dozom ponosa proslavljamo blagdan Kristovog rođenja - taj najznačajniji povijesni događaj, koji je postao najuniverzalniji blagdan, koji se slavi na svim meridijanima širom zemaljske kugle... Krist svojim dolaskom među nas želi izbrisati našu grijehom prožetu prošlost i pokazujući put - uputiti nas u svjetliju budućnost...“

Dani koji su prethodili tom velikom kršćanskom prazni-

ku, kao i nakon toga, bili su ispunjeni pjesmom i glazbom - nastupima klapa, orkestara, zborova, kotorske limene glazbe, u Kotoru, Tivtu, Herceg Novom, Baru, Podgorici i Splitu.

U organizaciji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, a zahvaljujući gradu Solinu i HMI-Split, u Kotoru je održan prvi koncert u katedrali Sv. Tripuna, 14. prosinca, nastupom ženske klape „Tamarin“ i muške klape „Chorus Cantores“ iz Solina - Vranjica, a navečer je održan koncert u Tivtu, u crkvi sv. Antona.

Isti izvođači su narednih dana održali koncerte u Herceg Novom u crkvi Sv. Jeronima, 15. prosinca, zatim u Podgorici u crkvi Presvetog srca Isusovog, 16. prosinca, i na kraju, 17. prosinca, u Baru, u dvorani hotela „Princess“.

Ženska klapa „Tamarin“ pod

umjetničkim vodstvom **Milivoja Rilova**, kao i vokalna skupina Chorus santores čiji je umjetnički voditelj **Ljubo Stipišić** (inače otac nadasve popularnog hrvatskog glazbenika Gibonnija), oduševili su brojne posjetioce. Članovi podružnica HGDCG i njihovi gosti uživali su u klapskom pjevanju Božićnih napjeva. U Baru se tražilo mjesto više, dok je dobra posjećenost u Podgorici bila prijatno iznenađenje, obzirom da je tog dana u glavnom gradu vladala nezapamćena hladnoća.

Kao plod dobre suradnje sa Dubrovačko - neretvanskom Županijom, 16. prosinca održan je koncert dubrovačkog komornog orkestra u katedrali Sv. Tripuna. Pod dirigentskim vodstvom **Ivana Dražinića** izvedena su djela L. Sokorčevića, B. Papandopula i W.A. Mozarta.

Dirigent Ivan Dražinić je za Hrvatski glasnik izjavio kako je sretan što mu se pružila prilika da gostuje u Kotoru, u ovoj prekrasnoj katedrali.

- Malo koja Biskupija se može podičiti ovakvim ambijentom i akustičnošću katedrale. To je za moje glazbenike bio poseban doživljaj, ocijenio je Dražinić.

Dožupan Dubrovačko Neretvanske Županije **Miše Galjuf** je kazao da je gostovanje Dubrovačkog komornog orkestra produkt dobre suradnje sa Hrvatskim građanskim društvom i istakao kako je posebno je zadovoljan što je kao mjesto koncerta odabrana izuzetna katedrala Sv. Tripuna.

- Što se tiče daljnje suradnje na kulturnom planu, ono će sa naše strane biti maksimalno podržano, kao što je to bilo i prilikom gostovanja Bokeljske priče u Dubrovniku. Posebno cijenim doprinose koji je dala Bokeljska mornarica nezavisnoj Crnoj Gori, unose-

Klape "Tamarin" i "Chorus Cantores"

ći prvi puta zastavu Crne Gore na Stradun, rekao je Galjuf.

Kotorska limena glazba već tradicionalno organizira koncert u povodu Božićinih blagdana i nastupajuće Nove Godine. Ovogodišnji koncert, koji je održan 22. prosinca, pamtiti će se zbog satnice kada je održan (u 12,00 sati), mjesta (Diskoteka Maximus) i repertoara. Za razliku od ranijih godina, kada su izvođena klasična djela, ovog puta program je prilagođen ambijentu, pa su izvedena poznata ostvarenja džez i zabavne glazbe. Na kraju, tradicionalno je izveden Radetzky marš i kolo sv. Tripuna.

- Ovaj eksperiment je bio izazov i za mene i za mlade glazbenike. Pozitivno reagiranje brojne publike je dokaz da smo u tome uspjeli, kazao je nakon koncerta maestro glazbe **Vladimir Begović**.

Navečer, istog dana, u organizaciji Sekretarijata za kulturu Općine Kotor i Muzičke škole, održan je koncert Zagrebačkog komornog orkestra u koncertnoj dvorani muzičke škole „Vida Matijan“. Brojna publika je uživala u

Zagrebački komorni orkestar

izvođenju djela A. Corellia, J. Hajdna, W.A. Mozarta i L. Sokorčevića.

- Iako mi nije prvi puta da dolazim u Kotor, očaran sam

njegovom ljepotom i žao mi je što nemamo više vremena prošetati malo pjacama i ulicama, rekao nam je zamjenik voditelja **Marko Mađarić**, prva violina. On je zahvalio Općini Kotor, koja im je omogućila održati koncert u, kako je kazao, prekrasnoj dvorani, pred divnom publikom koja umije da prepozna dobru glazbu i nagradi izvođače svojim pljeskom.

- Želja mi je da ponovo dođemo u Kotor, možda u okviru Vašeg festivala Kotor Art, dođao je Mađarić.

Kao i svake godine, drugog dana Božića održan je koncert u prepunoj katedrali sv. Tripuna, na kojemu su nastupili dječji zbor sv. Tripuna i katedralni zbor, uz učešće brojnih glazbenika, a pod dirigentskim vodstvom **Nikole Čučića**.

Zbor sv. Mateja nije ove godi-

Mjesta više u Baru

ne održao koncerte u župama Kotorske Biskupije, već je, u organizaciji i financijskoj potpori HMI-podružnice Dubrovnik i Split, održao koncert u katedrali sv. Dujma u Splitu, 12. siječnja 2008. godine. Vrlo uspješno su izveli poznate kompozicije na engleskom, francuskom, španjolskom, njemačkom i talijanskom jeziku, pod dirigentskom palicom **Silvije Milošević**, burno pozdravljeni u prepunoj katedrali.

Sa voditeljicom HMI - Split

U pripremi Uskršnji koncerti

- Suradnja sa Hrvatskim građanskim društvom datira od samog početka njihovog rada. Tijekom svih tih godina dovela sam više glazbenih, kazališnih, kao i drugih poslenika iz Splita i okoline Hrvatima u Boku kotorsku, Bar i Podgoricu. Ovo je četvrti dolazak u povodu toga u Kotor, kazala je voditeljica HMI –podružnica Split **Branka Bezić** i objasnila da će klappe iz Vranjice, kraj Solina, održati koncerte

u više gradova u Crnoj Gori, tamo gdje HGDCG ima svoje podružnice.

- U 2008. godini ćemo organizirati koncert zbora sv. Mateja iz Dobrote u Splitu, a zatim su na redu Uskršnji koncerti u Kotoru i u drugim mjestima, a nadam se i uzvratni susret veterana i kadeta FK „Bokelj“ sa NK „Hajduk“ na Poljudu, u travnju, najavila je Branka Bezić.

IZ KOTORSKOG ARHIVA:
POSLJEDICE OSNIVANJA
TRGOVA KIH KOMORA
U TRSTU, RIJECI I DUBROVNIKU

Nevolje bokeških pomoraca

Trgovačka komora u Dubrovniku, osnovana sa ciljem razvoja pomorske trgovine, donijela je bokeljskim pomorcima i trgovcima samo neprilike, jer su radi svojih administrativnih poslova i trgovačkih parnica morali ići u Dubrovnik

Pišu:
JOŠKO KATELAN
BORIVOJ JOVANOVIĆ

Boka je bila pod francuskom okupacijom od 7. srpnja 1807. godine do 29. listopada 1813. godine, kada je proglašena Privremena uprava Ujedinjenih provincija Crne Gore i Boke Kotorske.

Za vrijeme francuske uprave Dalmacija je dobila naziv Ilirska pokrajina i bila je u sastavu Kraljevine Italije (Regno d'Italia) sa sjedištem u Milanu. Na čelu Dalmacije je i da-

***Cavaliere Macedone kap Ante Radimira
iz Dobrote prva polovina XIX. stoljeća***

lje bio generalni providur, koji je bio podčinjen talijanskom kralju. Dijelila se na četiri okruga (distretti) s delegatom na čelu, a okruzi su se dijelili na kotare (cantoni) s vice-delegatima, a ovi opet na općine s načelnicima.

Boka se dijelila na tri kotara (kotorski, hercegnovski i budvanski). U Kotoru se nalazio kraljevski delegat, dok su u druga dva kotara bili pod-delegati (vice-delegati).

Kada je u siječnju 1808. godine ukinuta Dubrovačka republika, Boka i Dubrovnik su činile jedinstvenu administra-

tivnu oblast sa generalnim administratorom, koja se sastojala od četiri okruga (Ston, Lopud, Cavtat i Kotor) i dva kotara (Herceg Novi i Budva). Ipak, od samog početka Boka i Dubrovnik su smatrane dvjema pokrajinama pod jednim administratorom čije je sjedište bilo u Dubrovniku.

Osnivanje trgovačkih komora u Trstu, Rijeci i Dubrovniku imalo je za cilj razvoj pomorske trgovine. Međutim, trgovačka komora u Dubrovniku je donijela bokeljskim pomorcima i trgovcima samo neprilike, jer su oni morali radi

svojih administrativnih poslova i trgovačkih parnica ići u Dubrovnik. Zato su Bokelji stalno tražili od francuskih vlasti da se i u Kotoru osnuje trgovačka komora, ili da se, kao i ranije, trgovačke parnice vode pred kotorskim tribunalom prve instance. Kako u arhivskoj građi do 1811. godine ne nalazimo komoru u Kotoru, te zbog pomanjkanja arhivske građe iz kasnijih perioda, ne znamo da li je ona ikada osnovana. Ono što je, pak, izvjesno je da su ovi zahtjevi bokeljskih pomorskih trgovaca urodili plodom, jer u građi Okružnog suda u Kotoru nalazimo na jednu fasciklu sa trgovačkim parnicama – OSK XIII – Okružni sud u svojstvu trgovačkog suda (1812-1813).

ADBOF IV-946

Prijepis:

Lijeva strana dokumenta:
No 946

D/at/a 7 Xmbre 1808

Il Delegato di Cattaro con suo No. 1600 accompagna una memoria del ceto mercantile colla quale domanda che accordata sia la grazia di far a Cattaro le spedizioni per Levante, Albania e Puglia senza portarsi a Ragusa.

Desna strana dokumenta:

Li 12 Detto 1808.

Alla Commissione di Commercio in Ragusa

La memoria qui annessa delli Mercatanti delle Bocche di Cattaro merita i riflessi della Commissione di Commercio. Domandano la grazia di poter far colà le spedizioni per Levante, Albania e Puglia senza essere costretti di qui portarsi per l'oggetto stesso. Questa Commissione però si farà carica di esaminare le ragioni delli petenti indi espor...i ciò che far si potrebbe favorevolmente alli stessi, senza con-

traoperare alle viste, ed alle prescrizioni di S.E. il Sig. Ministro dell'guerra emanate sul proposito.

Gradirò solleciti, e precisi riscontri della Commissione, a cui mi è grato il significarle la mia costante stima.

Gasparin (?)

No. 1600

REGNO D'ITALIA
Cattaro li 7. Dicembre 1808.

IL DELEGATO DI GOVERNO
NELLA PROVINCIA DI CATTARO

Al Sig/no/r Amministratore Generale di Ragusa e Cattaro

Il ceto di principali Mercanti di questa provincia mi hanno prodotta la qui unita memoria, che assoggetta a Savj di Lei riflessi Sig/no/r Amministratore generale. Debbo rimarcarle, che dopo l'esecuzione esatta alle di Lei prescrizioni relative alle spedizioni quasi più alcuna sorte da questo Canale, giacché oltre la spesa, che naturalmente incontrar debbono i Padroni de'Bastimenti portandosi a Ragusa divergono quasi mai sempre dal loro cammino, e perdono il favore dei venti e di quelle circostanze, che favoriscono la loro industria. Il Signor Generale di Divisione Clauzel nell'ultima sua corsa a Cattaro penetrato da queste verità mi assicurò che avrebbe certamente a Lei emanate providenze atte ad incoraggiare questi Mercanti, i quali hanno tutta la propensione per esporsi ai pericoli naturali, e straordinarj del Mare. Oltre alle loro viste particolari m'interesserebbe assai, ch'ella si degnasse di prendere qualche misura favorevole a loro voti giacché le Finanze stesse sarebbero per ottenere

non poco incremento. I Negozianti attendono questa sua decisione per novamente tentar la loro sorte. La prego dunque Sig/no/r Amministratore Generale, di darmi un riscontro, mentre l'assicuro dell'innalterabile mia stima e considerazione.

Paulucci

Il Seg/reta/rio Generale
T. Zuccovich

Copia

Prijevod:

Lijeva strana dokumenta:
br. 946

Dana 7. prosinca 1808. godine

Delegat iz Kotora u svom dopisu br. 1600 dostavlja i akt staleža trgovaca kojim traže da bude odobri da mogu iz Kotora vršiti špedicije za levant, Albaniju i Pulju a da radi toga ne dolaze u Dubrovnik.

Desna strana dokumenta:
Dana 12 istog 1808. godine
Trgovačkoj Komisiji u Dubrovniku

Akt trgovaca iz Boke Kotorске koji se nalazi u prilogu, zaslužuje da ga razmotri Trgovačka Komisija. Traže dozvolu da mogu iz tog mjesta vršiti špedicije za Levant, Albaniju i Pulju, a da ne budu primoravani da odatle odlaze radi iste stvari. Ova Komisija se zadužuje da ispita razloge molilaca dakle izlažemo ono što bi se moglo uraditi u korist istih, a da se ne radi suprotno stavovima i preporukama Njegove preuzvišenosti gospodina Ministra rata, koje su u vezi toga izdane.

Želio bih brze i precizne odgovore Komisije, kojoj mi je zadovoljstvo izraziti moje stalno poštovanje.

Gasparin (?)

Br. 1600

KRALJEVINA ITALIJA

Kotor, 7. prosinca 1808. godine

VLADIN DELEGAT U POKRAJINI (BOKI) KOTORSKOJ
Gospodinu Generalnom administratoru za Dubrovnik i Kotor

Stalež najvažnijih trgovaca ove pokrajine mi je uputio ovdje priloženi akt, kako bih ga dostavio Vašem mudrom razmatranju gospodine Glavni administratoru. Moram Vam naznačiti, da je poslije točnog izvršenja Vaših naloga koji se odnose na špediciju skoro svih stvari iz ovog zaljeva, budući da pored troškova, koje svakako moraju podnijeti vlasnici brodova odlazeći u Dubrovnik, što se skoro uvijek razlikuje od njihovog putnog pravca i gube povoljnost vjetrova i onih uvjeta koji pogoduju njihovoj djelatnosti. Gospodin Clauzel general divizije je prilikom svog posljednjeg boravka u Kotoru, uočavajući da je to tako, uvjerio me da će sigurno vama uputiti mjere koje bi ohrabrile ove trgovce, koji su voljni izložiti se prirodnim i izvanrednim opasnostima mora. Pored njihovih različitih pogleda, veoma bi me zanimalo da li se Vi usuđujete poduzeti kakvu povoljnu mjeru u korist njihovih želja pošto same Financije bi trebale donijeti ne baš veliko povećanje. Trgovci očekuju ovu Vašu odluku kako bi ponovo okušali svoju sudbinu. Dakle, molim Vas gospodine Generalni administratoru, da mi odgovorite, a ja Vas uvjeravam u svoju nepromijenjenu naklonost i poštivanje.

Paulucci

Generalni sekretar

T. Zuccovich (Čučković?)

Eva. Iz srea mora.

TRA GOM BUDVANSKIH MIGRACIJA U MLETKE (XV.-XVIII. ST.)

4

Društveno svakodnevlje

Piše:

DR. SCI LOVORKA ČORALIĆ

Život u obitelji, rodbinske i prijateljske veze, susjedstva, poznanstva, druženje unutar profesionalne djelatnosti, povezanost sa sunarodnjacima i starosjedicima, bile su temeljne navike i potrebe svakog useljenika. Oporučni spisi prebogati su podacima o svakodnevnom komunikacijama, kretanjima i druženjima oporučitelja, te su nam nezaobilazno vrelo za proučavanje te važne sastavnice iz života iseljenika.

Raščlamba podataka sadržanih u oporukama pokazuje da se većina iseljenika iz Budve spominje u bračnom odnosu te su njihovi supružnici,

Poput ostalih iseljenika iz hrvatskih krajeva, i Budvani su najčešće u grad na lagunama odlazili trajno, ondje započinjali novi život, zasnivali obitelji, zapošljavali se i s vremenom sve manje održavali veze s rodnim krajem

odnosno supružnice, također stanovnici grada na lagunama. Manji broj dokumenata ne spominje bračni status doseljenika, te je najvjerojatnije riječ o samcima ili (češće) udovicama ili udovcima, koji su bez bračnog sudruga ostali u posljednjim godinama života. Primjetno je da se doseljenici ili doseljenice starije životne dobi uglavnom spominju kao udovice ili udovci.

Ženidbene veze

Iako u svim dokumentima nije moguće sasvim pouzdano utvrditi podrijetlo supružnika odnosno supružnice oporučitelja, primjetno je da su, prema raščlambi raspoloživih uzoraka, neki brakovi sklapani s doseljenicima istoga domovinskog podrijetla. Tako je, primjerice, budvanski mornar

Nikola oženio barsku iseljenicu **Lenu**, a slavenskog je podrijetla i **Rada**, supruga mornara **Andrije Božinog**. Članovi najužeg obiteljskog kruga navode se kao osobe najvećeg oporučiteljeva povjerenja te im se povjerava izvršenje oporučiteljevih odredbi. Supruga odnosno suprug, punoljetna djeca, braća ili sestre, uglavnom su imenovani pri razdiobi oporučiteljevih dobara, te se među njima obično nalazi glavni nasljednik cjelokupne oporučitelje imovine. Drugim, mahom daljim članovima rodbine, također se ostavlja manji dio oporučiteljevih pokretnih dobara, prije svega određen novčani iznos, dijelovi pokućstva ili odjeće.

Prijatelji i poznanici sljedeći su također nezaobilazan krug svakodnevnih komunikacije hrvatskih iseljenika u mletačkoj sredini. Oni se bilježe kao izvršitelji posljednje volje oporučitelja, svjedoci pri sastavljanju i potpisivanju oporuke, te kao obdarenici dijelom oporučiteljeve imovine. Najčešće je riječ o osobama sličnoga društvenog statusa (pučani), skromnih ili srednjih imovnih mogućnosti, koji prebivaju u istim ili obližnjim predjelima (Castello) i župama te obavljaju sličnu profesionalnu djelatnost (pomorci, obrtnici). Katkad su njihovi najbliži prijatelji osobe najvećeg oporučiteljeva povjerenja te im se - poglavito ako oporučitelj nema bližih članova obitelji i rodbine - povjerava izvršenje njegove posljednje volje i dariva dio imovine.

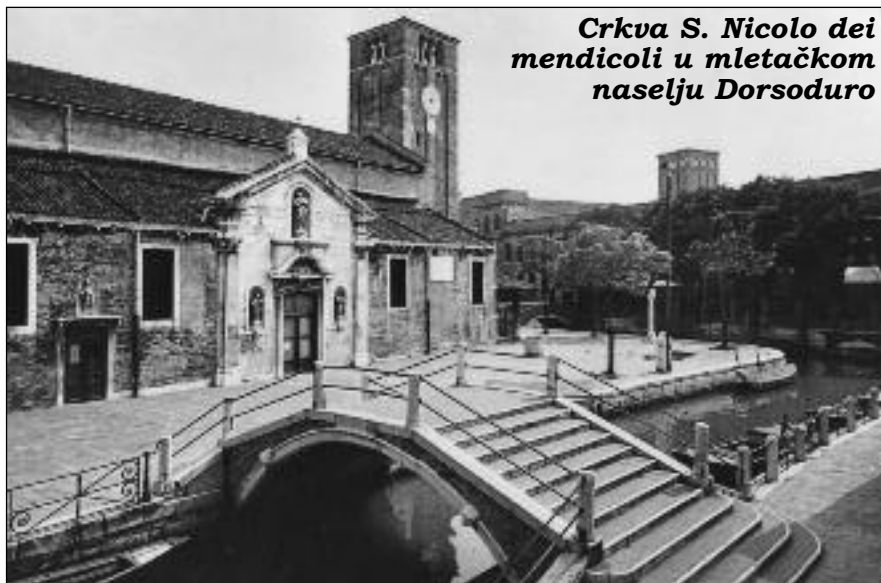
Prijatelji i poznanici - sunarodnjaci

Budvanski iseljenici spominju sunarodnjake iz hrvatskih krajeva vrlo često. Tako

se, primjerice, kao izvršitelj oporuke **Katarine**, supruge Rade iz Budve, spominje katorski plemić **Tripun** (Triphonem nobilium Catharen-sium), koji je (zajedno sa svojim sestrama **Petrušom** i **Franceskinom**) ujedno i glavni nasljednik cjelokupnih dobara oporučiteljice. **Petar Radov**, također vjerojatno iseljenik "skjavunskoga" podrijetla, izvršitelj je posljednje volje **Klare**, udovice **Antuna Rafaelova** iz Budve, a Kotoranin **Alegret** obavlja istu službu u oporuci **Rade Petro-**

budvanskog iseljenika **Damjana Božina**. Spominjući svoje novčarske poslove u gradu na lagunama i u domovini, Damjan ovlašćuje izvršitelje oporuke da od Rade iz Budve utjeraju 70 dukata, a od Luke iz Paštrovića osam dukata duga. Rijedak primjer darivanja osoba iz domovine bilježi oporuka **Katarine Damjanove**, koja oporučno ostavlja **Boni de Schiavonia** deset dukata pro anima mea.

Učestalost povezanosti budvanskih iseljenika sa sunarodnjacima podrijetlom sa

Crkva S. Nicolò dei mendicoli u mletačkom naselju Dorsoduro

va iz Budve. Pomorci Novello Iohannem de Tragurio qui ad viagium est Alexandrie et Nicolaum Marchoevich qui est ad presens ad viagium Barbarie imenovani su izvršiteljima oporučnih želja budvanskog iseljenika **Damjana Lazarija**, a Kotorani **Božo** i **Daniel** potpisani su kao svjedoci pri ovjeri oporuke **Damjana Eustahijeva**. Novčani poslovi i potraživanja, u oporukama budvanskih iseljenika rijetko spomenuti zbog ograničenog i skromnog dometa poslovanja, sklapaju se upravo sa sunarodnjacima. Primjer jedne takve poslovne veze bilježimo u oporučnim navodima

istočne obale Jadrana posvjedočuju i brojne oporuke iseljenika iz raznih krajeva u kojima se Budvani spominju kao izvršitelji, svjedoci ili obdarenici dijelom oporučiteljeve imovine. Oporučitelji su najčešće podrijetlom iz mletačkih stečevina na jugu (iz Kotor, Herceg-Novog, Paštrovića, Bara, Bečića), ali primjetan je i spomen iseljenika iz drugih sredina (Zadar, Split, Hvar). Svi ti podaci zorno pokazuju punu integritetnost Budvana u Mlecima u jedinstvenu zajednicu iseljenika zavičajnim podrijetlom sa šireg prostora istočnojadranske obale.

Bratstvo Pasinović

Piše:

ANTUN TOMIĆ

Kako ovo bratstvo ne nalazimo u popisu kuća iz 1808. god. za vrijeme Napoleona i kako nisu bili obuhvaćeni regrutacijom za Napoleonovu mornaricu 1810. god., može se pouzdano tvrditi da su se doselili u Dobrotu negdje o padu Napoleona, jer već u austrijskom popisu kuća iz 1839- 46. godine posjeduju pet kuća (jednu dvokatnu, dvije jednokatne i dvije prizemne) i to u predjelu Ilijaševići.

U toku XIX-XX. stoljeća dali su 12 pomoraca, od kojih šest kapetana. Trojica su služili u riječnom brodarstvu i to:

Filip Đurov Pasinović (1865-1950).

Dr. Milenko Pasinović

Prema maticama rođenih crkve Sv. Mateja u Dobroti, prvi Pasinović je upisan 1814. godine i to Filip Antona Jakobova

Poručnik 1884, kapetan 1887. god. Služio je kod Europske dunavske komisije kao pomorski pilot u Sulini.

Đuro Filipov Pasinović (1803-1970)

Poslije završene Pomorske akademije u Kotoru, neko vrijeme je plovio na brodovima Austrijskog Lojda. Kada su 1920. godine osnovane kapetanije pristaništa, otišao je na Dunav i to u Bezdan, Apatin, Kladovo i Sremsku Mitrovicu, gdje je umirovljen kao kapetan pristaništa. Umro je u Dobroti.

Kapetan Đuro Filipov

Ćiro Filipov Pasinović (1903-1994)

Rođen je u Sulini gdje mu je otac služio. Poslije završene Nautičke škole u Kotoru odlazi na Dunav, gdje ga je Brodarski institut SHS primio u službu 1923. god. u svojstvu broskog pripravnika. Poslije predviđenog plovidbenog staža polaže kapetanski ispit 1930. god. Nakon kratke plovidbe u svojstvu pomoćnika zapovjednika broda povjerena mu je komanda broda "Šabac" a potom i drugih brodova na kojima je plovio Dunavom, Savom, Tisom i Dravom. Umirovljen je 1960. god. Umro je u Beogradu 1994. god.

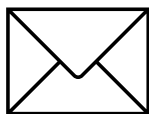
Emil Ivanov Pasinović (1875-1906)

Poručnik 1894. kapetan 1898. god. Svega je godinu zapovijedao posljednjim dobrotskim i ujedno bokeljskim jedrenjakom „Nemirna“ u vlasništvu Miloševića, jer je umro vrlo rano, u 31. godini.

Najistaknutiji predstavnik ovoga bratstva je prof. dr. **Milenko Matov Pasinović**, rođen u Dobroti 1937. god. Osnovnu i Srednju pomorsku školu završio je u Kotoru 1955. godine, kada je upisao Geografsku grupu na Prirodno-matematičkom fakultetu u Beogradu koju je završio 1959. godine, a poslijediplomske studije 1971. godine. Doktorsku disertaciju pod na-

slovom "Pomorstvo i turizam s posebnim osvrtom na Crnogorsko primorje" obranio je na istom Fakultetu 1977. godine. Od 1971-75. bio je direktor Pomorske škole u Kotoru. Od 1975. do 1977. pomoćnik je direktora Školskog centra u Kotoru - Turistički odsjek, gdje je izabran u zvanje profesora više škole. U vrijeme rada na Višoj pomorskoj školi od 1981. godine i Fakultetu za pomorstvo u Kotoru aktivno se bavio znanstveno-istraživačkim radom na Institutu za pomorstvo i turizam na spomenutom Fakultetu. Od 1979-83. godine bio je direktor Općinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Kotoru. Od 1981-83. godine bio je prorektor Sveučilišta u Titogradu, a od 1983-85. godine predsjednik Skupštine Sveučilišta. Do izbora u zvanje znanstvenika objavio je 53 članka i priloga. Zapaženi su mu radovi iz oblasti turističke valorizacije prostora i spomeničkog nasljeđa, zatim iz oblasti nautičkog turizma koji su već doživjeli primjenu u Kotoru. Nosilac je priznanja VI. jugoslavenske izložbe izuma tehničkih unapređenja noviteta održane u Rijeci 1978. god. zatim medalje za vojne zasluge i Ordена za rad sa zlatnim vijencem. Nosilac je Povelje "Premio Jonathan 2000 Consiglio d'Europa" za širenje humanih odnosa putem turizma. Godine 1986. dobio je zvanje višeg znanstvenog suradnika.

I mlađa generacija ovog malenog bratstva pokazuje interes za pomorsko zvanje, pa tako sada plove četiri mlada oficira, i to: **Darica Petrov**, rođen 1954. godine, upravitelj stroja; **Mladen Antonov**, rođen 1961. godine, drugi oficir palube; **Dalibor Milenkov**, rođen 1972. godine, drugi oficir palube; te **Dražen Daričin**, rođen 1980. godine, drugi oficir stroja.

Imate riječ

U Hrvatskom glasniku broj 29. objavljen je članak sa vrlo indikativnim naslovom „Žale se u Zagrebu, ovdje šute kao zaliveni“. Koliko mogu razabrati, radi se o interpretaciji jednog „priopćenja“ i vjerojatno kontakata koji su ostvareni između pisca spomenutog članka Siniše Lukovića, i pojedinih predstavnika civilnih udruga i političke stranke hrvatske manjinske zajednice u Crnoj Gori.

Slobodna interpretacija priopćenja je jedna stvar, ali drugi „podaci“ navedeni u spomenutom članku nisu zahvalna tema; za novinara svakako mogu biti povod za članak, ali za čitatelje postaje upitna istinitost informacije ukoliko se ne navodi citat.

Unatoč tome, članak s vrlo indikativnim naslovom šalje grubu zlonamjernu poruku! Kome, pitam se, i ne samo ja. Dakle, podvala koja ima primjese političkog diskreditiranja HGI, a bilo bi poštenije da HGDCG koji zastupa građansku opciju pokreće i potiče građanstvo za veću inicijativu pri rješavanju konkretnih životnih problema kroz sustav političke vlasti.

A radi se zapravo o jednoj uobičajenoj posjeti, razgovoru predstavnika hrvatske manjinske zajednice iz Crne Gore i članova Odbora za useljeništvo i iseljeništvo Hrvatskog sabora, na čiji je poziv i ostvarena posjeta. Ništa posebno ili drugačije od ranijih posjeta predstavnika hrvatskih udruga iz Crne Gore. Možda je ovako napisano posljedica neslaganja pojedinaca sa sastavom delegacije koja je posjetila Zagreb, ali to je problem njih samih koji ja ne želim komentirati, pa otuda i novinarska ekvilibristika. Zato predlažem da nijedna ovakva posjeta Hrvatskoj ne prođe bez novinara Hrvatskog glasnika.

S poštovanjem
Luka Ciko, Zagreb

SREDNJOVJEKOVNE GRAEVINE U KALJARIMA

Crkva sv. Luke

Piše:
ZORICA ČUBROVIĆ

Usamom starom jezgru naselja Škaljari, na mjestu gdje su nastali prvi gusto zbijeni nizovi kamenih kuća okruženi terasastim obradivim parcelama i vrtovima, nalazi se crkva sv. Luke. Sa njene sjeverne strane formirano je groblje koje je, kao i popločano dvorište ispred crkve, ograđeno kamenim zidom.

Prvi spomen crkve sv. Luke u Škaljarima potječe iz oko 1600. godine, ali pretpostavlja se da je ranije nastala. Prema karakteristikama arhitekture može se zaključiti da njen današnji izgled koji karakterizira prožimanje odlika tradicionalnog graditeljstva i baroknih stilskih utjecaja, potječe iz 17-18. stoljeća.

Crkva sv. Luke je jednobrodna građevina sa potkovičastom apsidom na istočnoj i ulazom na zapadnoj strani. Zidana je precizno klesanim kamenom u pravilnim redovima. Nad zapadnim zidom je postavljen zvonik na preslicu sa tri zvona. Krov je dvoslivan, pokriven kanalicom tamnocr-

Prvi spomen crkve sv. Luke potječe iz oko 1600. godine, ali pretpostavlja se da je ranije nastala. Prema karakteristikama arhitekture može se zaključiti da njen današnji izgled potječe iz 17-18. stoljeća

vene boje.

Uz južnu stranu apside izgrađena je sakristija u vidu prizemnog aneksa.

Unutrašnjost je zasvedena polukružnim svodom. Osvjetljena je sa dva prozora na sjevernoj strani i jednim prozorom u oltarskom prostoru. Svjetlost u unutrašnjost crkve dopire i preko kružnog prozora, rozete, na zapadnom zidu. Pod je pokriven tavolama složenim u dijagonalnom poretku.

Nad ulaznim vratima crkve nalazi se polukružna luneta ukrašena preromaničkim reljefom sa motivom dva krsta pod arkadama i pticom na vrhu između njih. Lučni okvir lunete je također prenesen sa neke starije ranosrednjovjekovne građevine i ukrašen je motivom tročlane pletenice.

Nad lunetom je još jedan ukrasni element koji se ovdje

nalazi u sekundarnoj upotrebi. To mermerni fragment ploče sa udubljenim polukružno završenim nišama.

I postolje kamenog krsta nad ulaznom kapijom koja vodi u dvorište crkve predstavlja stariji skulptoralno obrađeni arhitektonski element. To je kapitel romaničkih stilskih karakteristika bogato ukrašen lozicom sa lišćem i ovnujskim glavama na uglovima.

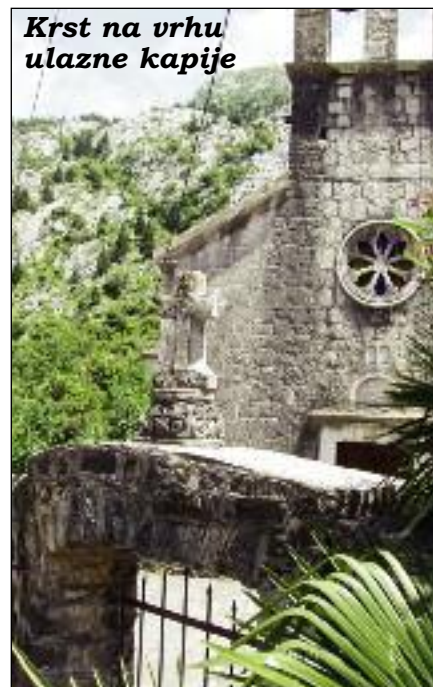
Može se pretpostaviti da su mermerni preromanički reljefi dospjeli ovdje sa srušene crkve sv. Petra sagrađene na izvoru potoka Šuranj ili sa neke od starijih crkava u Kotoru. I za kapitel romaničkih stilskih obilježja moglo bi se pretpostaviti da potiče iz slojevitog kompleksa Franjevačkog samostana na Gurdiću ili, pak, iz neke od građevina unutar zidina Kotora.

Preromanički reljef

Romanički kapitel

Krst na vrhu ulazne kapije

VJE ITI SPOMENIK ZAVI AJU, ISPISAN LJUBAVLJU
I E NJOM PREMA RODNOJ GRUDI

Prčanj na slikama Antuna Šojata

Prčanj, 1920.

Piše:
ŽELJKO BRGULJAN
Foto:
AUGUSTIN VILIČNIK

Drevno pomorsko naselje Prčanj pruža se obalom kotorskog zaljeva pod šumovitim padinama Vrmca nizovima bijelih kamenih kuća koje nas, s dobrotске obale, podsjećaju na biserne niske negdašnjih prčanjskih gospođa. Svima nam je znano da su ime Prčanja svijetom pronijeli slavni jedrenjaci pod zapovjedništvom prčanjskih kapetana, no manje je poznato tko su tvorci njegovih „lica“ – prčanjskih krajolika, koji još i danas putuju svijetom svjedočeći o ljepoti ovog, danas u mnogo čemu devastiranog,

Prvi akademski slikar koji je rođen na Prčanju, kontinuirano u njemu boravio i posvetio tom mjestu i Boki gotovo čitav svoj bogati likovni opus je Antun Šojat (1911-1974). Njegovu su ljubav prema rodnom mjestu i likovnu opredijeljenost dijelile supruga i kći, akademske slikarice Melita Bošnjak i Vesna Šojat

primorskog mjesta. Posjećujući muzeje i galerije, privatne zbirke i prijatelje, s vremena na vrijeme osmijehne mi se sa nekog zida do sada neviđeni prikaz prčanjskih kuća, kamenog mandrača, bujne bašte, đardina ili samo osamljenog čempresa,

držeći me u uvjerenju da je ljepota moga zavičaja razasuta cijelim svijetom.

Tijekom duge povijesti ovog slikovitog bokeljskog mjesta pretežno barokne arhitekture mnoge su Prčanjanke iz građanskih obitelji pokušale prenijeti lik i duh mjesta na pa-

Kuća Antuna Šojata

Iz Boke

pir ili platno. Na prijelazu iz XIX. u XX. stoljeće nekoliko članova prčanjske obitelji Verona, nastanjenih u Rumunjskoj, bavilo se slikarstvom: **Nikola Enriko** (1862-1938), **Ida** (1865-1925), **Artur** (1867-1946) i **Paul** (1897-1966). Među njima posebno treba istaći **Artura Veronu**, značajnog rumunjskog slikara, koji je posjećujući sestru Idu povremeno boravio u djeđovoj kući na Prčanju, vili „Tebaide“, te ondje stvarao vrijedna djela. I znatno mlađi prčanjski slikari **Mario Maskareli** (1918-1996), **Slobodan Vuličević** (1927.) i **Tomislav Ciko** (1930-1982) stjecajem okolnosti nisu rođeni u Prčanju, no u njihovim djelima neosporna je inspiracija zavičajem.

U Prčanju su pak boravili mnogi slikari iz drugih sredina i tu stvarali značajna djela, tako je među inima **Branko Šenoa** (1879-1939) ovjekovječio prčanjske kuće, **Sonja Kovačić-Tajčević** (1894-1968) ponte, more i mandračce, **Milo Milunović** (1897-1967) centar Prčanja s crkvom sv. Nikole, **Nevenka Đorđević** (1899-1975) stare đardine s palmama, **Milan Berbuč** (1920-1995) i **Vesna Sokolić** (1924) palače i baštine, dok su **Cata Dujšin-Ribar** (1897-1994) i **Đurđena Zaluški** (1928) boraveći na Prčanju slikale kamene vrleti nad Dobrotom.

Antun Šojat **– slikar Boke**

Prvi akademski slikar koji je rođen na Prčanju, a uz to kontinuirano u njemu boravio i posvetio Prčanju i Boki gotovo čitav svoj bogati likovni opus je **Antun Šojat** (1911-1974). Njegovu su ljubav prema rodnom mjestu i likovnu opredijeljenost dijelile supruge i kći, akademske slikarice **Melita Bošnjak** i **Vesna Šojat**.

Melita Bošnjak (1917) nam je pokazala koliko se može zaljubiti u Prčanj i predati se s užitkom bokeljskim motivima netko čiji su korijeni daleko od Boke, i tko je odrastao u sasvim drugačijem pejzažu. Iako je prvi kontakt s moćnim bokeljskim kamenim amfiteatrom bio za nju težak, hrabra se slikarica nije dala zaplašiti već je istinski doživljene bo-

Krstionica s Milunovićevim freskama

Kuća u Boki, 1948.

keljske motive na velika vrata uvela u svoj opus, te nas obogatila nezaboravnim djelima. Melitina ulja i gvaševi konglomerata prčanjskih kuća i magazina, baština i mandrača te mrtve prirode s predmetima iz obiteljske kuće Šojatovih, sezaniistički modulirani, zrače snažnom individualnošću i modernošću doživljaja.

Vesna Šojat (1945) baštini od roditelja ljubav prema Prčanju i Boki, no ostajući u istoj profesiji nije poklekla utjecaju snažnih osobnosti roditelja-slikara već nalazi svoj osobni likovni izraz. U strukturalističkom duhu slika bokeljski kamen kojeg od djetinjstva promatra s terase očeve kuće na Prčanju: dobrotska stjenovita brda, zidine i bedeme Kotora, te od njihovih fragmenata stvara zasebne svjetove. Svjetove samoće koji dodiruju samu srž naše egzistencije.

Hrvatski slikar Antun Šojat, najkompletniji slikar Boke, podigao je svom zavičaju vječni spomenik ostavljajući iza sebe cjeloviti likovni opus ispisan ljubavlju i čežnjom prema rodnoj grudi.

Rođen je 6. listopada 1911. u Prčanju u imućnoj građanskoj obitelji. U rodnom mjestu pohađa osnovnu školu, a gimnaziju u Kotoru, Visokom, Mostaru i Sarajevu. Izbijanje iz rodnog Prčanja teško je podnosio. Pohađajući sjemeništenu gimnaziju u Kotoru začela se nostalgija za obiteljskim domom i rodnim mjestom. Za vrijeme čestih izleta u Dobrotu nije sudjelovao u aktivnostima druge djece već je osamljen fiksirao pogledom suprotnu stranu zaljeva – Prčanj i rodnu kuću. Odlazeći u nove sredine Prčanj je nestao iz Antunova vidokruga ali nostalgija ne – bivala je sve jača. Veliku su mu sreću pričinjavali blagdani i školski prazni-

ci kada se vraćao roditeljima i rodnom mjestu, no ponovni odlasci ostavljali su ožiljke u dječakovoju duši.

U dobi od devetnaest godina

Stare kuće u Boki, 1973.

pomaže slikaru Milu Milunoviću, koji u prčanjskoj župnoj crkvi slika fresku Blažena Ozana, po narudžbi župnika don **Nika Lukovića**. Antun je upoznao Milunovića znatno ranije, 1923. godine, kada ugledni slikar u krstionici župne crkve Rođenja Marijinog slika freske Krštenje u Jordanu i Sveti Sebastijan donacijom **Jelke i Milana Šojata**, Antunovih roditelja. Kakve je dojmove taj susret ostavio na dvanaestogodišnjeg dječaka i da li se tada začela želja za slikarstvom ili tek kod kasnijeg susreta možemo samo nagađati, no da je poznanstvo s Milunovićem bilo presudno na Šojatovu kasniju odluku da se posveti slikarstvu, neosporno je.

Nakon mature započinje, po želji roditelja, studij prava u Beogradu, no sav interes je usmjeravao na slikarstvo. Milunović ga uvodi u krug slikara pa Šojat provodi vrijeme u društvu umjetnika, te pohađajući večernje tečajeve akta kod profesora **Ive Šeremeta** i **Petra Dobrovića**. Na jesen 1934. seli u Zagreb gdje se, nakon odsluženog vojnog ro-

Motiv sa Prčanja, 1965.

ka, 1935. upisuje na Kraljevsku akademiju za umjetnost i umjetni obrt. Diplomirao je 1939. u klasi profesora **Mari-na Tartaglie**. Tijekom studija zbližava se s kolegicom iz klase, Zagrepčankom Melitom Bošnjak, koja će mu kasnije postati suprugom.

Antun Šojat je živio i stvarao u tišini svog osamljenog svijeta. Slikao je intenzivno. Uz to je između 1948. i 1970. radio kao profesor likovnog odgoja

na zagrebačkim srednjim školama. Nije puno izlagao, niti mu je do toga bilo osobito stalo. Prvi puta je samostalno izlagao 1960. no nije se čak niti pojavio na otvorenju svoje izložbe.

Na ranim Šojatovim djelima vidljiv je utjecaj Milunovića kao i tradicije mediteranskog slikarstva od Vidovića do Tartaglie. No, autor je razvio svoje osobno slikarstvo: između tradicije i modernosti. Šojato-

Kuće uz more, 1973.

S roditeljima

vo je slikarstvo, kako navodi **Maja Vetrih** u njegovoj monografiji, slikarstvo lirskog intimizma s elementima ekspresije, između blagog protesta i tihe melankolije. Od sredine pedesetih godina, nakon boravka u Parizu, u Šojatove slike ulazi „geometrija“ (Mali morski pas), a kasnija preobrazba rezultira, po G. Gamulinu, intimističkim slikarstvom moćnih ritmova (Bijela vaza, Prozor s golubovima). Preko brojnih prikaza

kuća – svog opsesivnog motiva, a čije je predloške slikar mogao promatrati sa prozora i terase roditeljske kuće (Kuća u sumraku, Stare kuće u Boki,...) postigao je Šojat koherentnost cjelovitosti. Na pragu svoje umjetničke zrelosti, iznenada i prerano nas je napustio. Prema T. Maroeviću, Šojat je ljubavlju i čežnjom, sabranošću i toplinom ostvario opus znakovite redukcije, u kojemu spaja neposrednost pristupa s talozi-

ma „dugog trajanja“, a slojevitost fakturu zaokružuje, „kloazonira“ čvrstim grafizmima. Uz Šimunovića i Glihu, R. Ivančević ga svrstava u najizrazitije individualnosti simboličkog naboja u poslijeratnom hrvatskom slikarstvu, te navodi da tu neformalnu grupu Trojice veže odsustvo sličnosti i strast dosljedne osobnosti.

Prčanj u opusu Šojata

Antun Šojat je svakog ljeta boravio u rodnom Prčanju, slikajući bokeljske pejzaže sa terase rodne kuće ili na nekim drugim lokacijama po Boki. Često je odlazio slikati u bokeljskom selu Krtolama. U kamenim ribarskim kućama tog pitoresknog naselja našao je snažan likovni motiv. Nesumnjivo najčešći motivi Šojatovih „plavih svjetova“ su zidine grada, otok mrtvih, svjetionik i posebno kuće. Samotne kuće sa njegovih slika, puste, zbijene podno brda, u večernjem sumraku, svjedoče o slikarevoj snažnoj melankoliji uzrokovanoj doživljajem bokeljskog pejzaža kao i nesretnim djetinjstvom, punim žudnje za obitelji i zavičajem.

Šojat je nosio u sebi svu nesreću naših egzistencija. Tugu svemira. Danas ju nalazimo na njegovim slikama. Kuće sa njegovih slika živa su stvorenja, to su neka tajanstvena bokeljska bića iz čijih se grla (vrata) šire krikovi dok im oči (prozori) vane k nebu. No, Šojat nije slikao realni pejzaž, viđene slike transformirala je njegova jaka ličnost u osobni likovni doživljaj. Zato danas kuće na mnogim njegovim slikama ne prepoznajemo oblikom i ne uspijevamo ih locirati. Ni nazivi slika (Stare kuće, Kuće uz more, Kuće u Boki...) u tome nam

*Razglednica s motivom
Milunovićeve freske, 1930.*

*Unutrašnjost
crkve sv. Nikole, 1960.*

ne pomažu. Preostaje intuicija i duh kuće prenesene na platno. Stoga onaj tko pozna duše zavičajnih kuća zna da nas sa Šojatovih platna promatraju kuće Prčanja, od Glavatog pa do Jozinovića.

I sam autor ovog teksta proveo je djetinjstvo na Prčanju, u staroj kamenoj kući pored mora, na sličnom položaju na kojemu je i kuća Šojatovih, stoga se usuđuje citirati dio svog zapisa o rodnoj kući: „Kako zaboraviti oči tvoje za dugih kiša? I sve tvoje zvukove i mirise, i priče iz davnina. Još pamtim stare sjene i duše što te pohodiše za dugih zimskih noći. Osluškujem, i danas, lupanje iz starog tinala...“. U prilog tomu da su na mnogim Šojatovim slikama prikazane upravo prčanjske kuće ide činjenica o umjetnikovoj ukorijenjenosti i privr-

ženosti rodnom mjestu, a analizirajući sadržaje slika nameću nam se oblici brda koja se na njegovim slikama uzdižu nad grupacijama kuća. Iako jasno da se tu radi o preobražaju realnog pejzaža, tj. slikarevom subjektivnom doživljaju, ipak nas ona znatno više podsjećaju na šumoviti Vrmac nad Prčanjem, a ne prenose ni oblik niti doživljaj surovih kamenih vrleti nad susjednom Dobrotom.

Prva poznata Šojatova slika s prčanjskim motivom je Rodna kuća iz 1933, ulje na lesonitu nedavno pronađeno u slikarevoj ostavštini. Potom slijedi malo ulje na dasci Prčanj iz 1934. u nepoznatom vlasništvu, nastalo pod vidnim Milunovićevim utjecajem. Na platnu Pejzaž iz 1935. iz Moderne galerije u Zagrebu, umjetnik je naslikao

suncem okupane prčanjske kuće - motiv koji vidi sa svoje terase gledajući prema Veronićima. Na slici Kuća u Boki iz 1948. u tamnomodrim tonovima, svojstvenim Šojatovoj paleti, jedna osamljena kamena kuća s mračnim prozorima sa strahom dočekuje sumrak. U nju je autor utkao cjelovitost svoje ličnosti: ljudske i umjetničke, pa nije slučajno da je M. Peić smatra umjetnikovim autoportretom.

Dva platna s prikazom kuća obitelji Verona i istim nazivom: Iz Boke različito su građena. Prvi, iz 1959, u vlasništvu Gradskog muzeja u Bjelovaru, slikan je ostrim plohamama u neokonstruktivističkoj maniri, a na drugom iz 1968, u vlasništvu obitelji, građenim slobodnom mrljom, kuće su, u sutonskom ugođaju, preplavljene modrom iz-

maglicom. Zanimljivi prikaz unutrašnjosti prčanske crkve s pogledom prema glavnom oltaru Unutrašnjost crkve Sv. Nikole, vrijedan Šojatov rad iz 1960. čuva se u župnoj zbirci na Prčanju, a izvrsna skica za tu sliku, također u tehnici ulja na platnu, nalazi se u posjedu obitelji. I na slici Zaljev iz 1962, u vlasništvu obitelji, u lijevom dijelu slike prepoznamo Prčanj, no ovog puta slikan s mora - iz barke. Slika je rađena sasvim slobodno, nanosi ma špachtle. Niz prčanskih kuća svojim apstrahiranim oblicima zrcali se, skupa s brdima koja ga nadvisuju, na mirnu površinu zaljeva. U fundusu Moderne galerije u Zagrebu nalazi se još jedna Šojatova slika: Stare kuće u Boki iz 1964. I u ovoj kompoziciji, zasićenoj modrim tonovima brda i mora među kojima izranjaju svjetlošću obasjani zidovi kamenih kuća i ruševina, nalazim da se radi o prčanskom krajoliku.

Motiv konglomerata prčanskih kuća gledano prema Veronićima ponavlja se i na umjetnikovom platnu Motiv sa Prčanja iz 1965, u zagrebačkoj privatnoj zbirci. Na ovoj slici, sumornog no bogatog kolorita, pod tamnomodrim brdom uzdižu se kubusi kuća i ruševina. Nakon Kuća u Boki iz 1972. koje zrače životom i kolorizmom, tijekom 1973. godine nastaje niz slika (sve u vlasništvu obitelji Šojat) s prikazima kuća na Prčanju, među kojima se posebnim ekspresivnim nabojem ističe platno Kuće uz more. Na slici Stare kuće u Boki naslikane kuće nalikuju lubanjama iz čijih šupljina kao da se razliježu krici. Jezivosti kompozicije doprinosi i težina i dramatičnost neba pa sve skupa budi u promatraču tamne slutnje. Nameće nam se pitanje je li autor tom sli-

Šojat na terasi kuće na Prčanju

Pejzaž, 1935.

kom nagovijestio svoj skorajši odlazak. Nakon nje slika kompoziciju istoga naziva, no ne uspijeva je dovršiti. Na slici se razvila tama: nekoliko modrih kuća obavijenih crninom. I jeziva tišina. To kuće tuguju za umjetnikom.

Slikar Antun Šojat umro je

u Zagrebu 10. listopada 1974. ostavivši iza sebe bogati likovni opus posvećen žuđenom zavičaju – Prčanju i Boki, no i tragičnu činjenicu da je ovog velikog bokeljskog slikara, nezasluženo marginaliziranog, oduvijek prekrivao prah zaborava.

MUO, BOKA KOTORSKA 27. XI. 1438 VENECIJA, 9. XI. 1508¹.

Blaženi Gracija

Piše:

DON PAVAO MEDAČ

Umalome ribarskom mjestu Muo, u Boki kotorskoj, rođeno je 27. studenoga 1438. dijete, kome su roditelji Benedikt i Dobre (Bona) Krilovića na krštenju dali ime Pavao. Obitelj blaženog Gracije bijaše skromna, ali poznata po poštenju i pobožnosti. Bilo je to u vrijeme pontifikata Eugena IV. kada je Boka bila u sastavu Mletačke Republike.

Vrijeme i obiteljsko podrijetlo odredilo je Gracijin životni put ribara i mornara kao i drugih stanovnika ovih primorskih krajeva toga vremena, da se izdržava ribolovom i plovi morima. Ulaskom u augustinski red Pavao (Kriločić) uzima ime Gracija (Milost). Nije lako razlučiti koje je ime snažnije označilo cijeli njegov život ribara i mornara, redovnika i sveca. Duh Svetog Pavla apostola, revnoga promicatelja Evandjelja Isusa Krista, njegovoga krsnog zaštitnika i Gracija (Milost) koju označavaju tri oblika plemenitosti - davanje, primanje i uzvratanje darova ili dobročinstava - milost je ljubav, milina, dražest, ljupkost i sve to zajedno, kao njegovo redovničko ime, snažno je oblikovalo lik i život „našega sveca“.

Kao dijete siromašne ribarske obitelji, prvu je mladost proživio sa svojim roditeljima kao ribar i težak na škrotoj zemlji nasuprot Kotoru podno brda Vrmca. U svojim tridesetim godinama postao je mor-

Redovnik augustinac, pustinjač, svetac euharistije, pomiratelj ljudi i zaštitnik ribara, radnika, neženja, vrtlara, pokornika, pomoraca, prvu je mladost proživio kao ribar i težak na škrotoj zemlji nasuprot Kotoru podno brda Vrmca

nar na mletačkom trgovačkom brodu. Na putovanjima po Jadranskom moru od rodne Boke do Venecije, vriedan i pobožan mornar tražio je uz materijalnu dobit i ono još važnije, duhovno dobro. U ljeto godine 1468, dok je brod bio usidren u Venecijanskoj luci, Gracija je imao priliku slušati nadahnutoga propovjednika bl. Šimuna iz Camerina, augustinca. Riječi slavnoga pučkoga misionara onoga doba bile su lijek i utjeha duši, ali i dobro sjeme zasijano u Gracijevu srce, koje je uskoro donijelo ploda. Gra-

cija je donio životnu odluku, napustiti dotadašnji način života i potpuno se posvetiti Bogu.

Na putu ostvarenja poziva na koji ga je Gospodin pozvao, mladi je Bokelj dobivši pristanak roditelja, pokucao na vrata samostana pustinjača sv. Augustina i dobivši ime Gracija (Milost), počeo je živjeti kao redovnik u siromašnom samostanu na brdu Ortone, nedaleko od Padove. Svima je, još za vrijeme njegovoga novicijata, bilo jasno da se novi redovnik iz Boke odlikuje skromnošću i postojanošću,

osobito vrlinama koje zrače svetošću, brzo je učio i poslušno prihvaćao pravila savršenoga redovničkog života.

U to vrijeme vjernici su velikom pokorom nastojali pojačati svoju molitvu. Kao redovnik i Gracija je pošao tim putem, nosio je kostrijet, bičevao se i strogo postio. Kostrijet je pokornički pojas ili tkanje od vrlo oštne (kozje ili konjske) dlake, koji se oblačio pod košulju na kožu. I danas se u crkvi na Mulu čuva relikvija s dijelom kostrijeti od grubog tkanja koju je nosio bl. Gracija.

Osim duboke molitve i velike pokore, bl. se Gracija istakao velikom poniznošću. O njegovome molitvenom životu zabilježili su njegovi suvremenici da je pokazivao znakove mističnih doživljaja. Svim je bićem bio uronjen u molitvu, a na osobit je način štovao presvetu Euharistiju. Noćna su bdijenja bila njegova osobita ljubav, a redovnici bi često bili svjedoci da se noću diže čudesno svjetlo iznad sobe u kojoj je boravio Gracija. Kad god je radi službe bio izvan crkve, njegove su misli

bile kod Gospodina Isusa u Presvetom oltarskom sakramentu. Iako daleko od rodne Boke, bl. Gracija je bio pravi Bokelj, kao i svi Bokelji cijeloga je života ostao istinski štovatelj Blažene Djevice Marije, Majke svojega Gospodina.

Gracija nikada nije postao svećenik, nego je kao brat redovnik vršio službu ministranta i sakristana u samostanskoj crkvi. Svoju je službu vršio predano i poslušno na radost cijele zajednice.

Jednog je dana po nalogu samostanskoga poglavara bio raspoređen za rad u vrtu. Tada se dogodilo čudo viđenja koje mu je Bog podario kao svome vjernom sluzi. Dok je Gracija u vrtu kopao, a svećenici u crkvi slavili svete mise kod svakoga podizanja, on bi pokleknuo pred presvetim iako je bio izvan crkve. U svojoj dubokoj pobožnosti i mističnoj povezanosti s euharistijskim Isusom doživio je kako se u tome času zid crkve sa-

mostana Blažene Djevice Marije pred njim otvara da može vidjeti svećenika kako u rukama drži dijete Isusa obasjanoga čudesnim sjajem. Ovaj je mistični doživljaj toliko utjecao na Graciju da je postao za sve ljude u potrebi milosno protočan. Gotovo da više nije bilo pomoći, koju preko njega Bog ne bi dijelio ljudima u potrebama. Za ono što mu je Bog učinio Gracija je iz dana u dan sve više zahvaljivao molitvom i postom. Sve ovo pročulo se nadaleko te se, oko do tada mirnog samostana, neprestano stvarala gužva i galama mnoštva naroda koji je tražio da bude primljen i saslušan. Da bi riješili ovaj problem, poglavari su odlučili Graciju premjestiti. To je bio razlog da je nakon 15 godina pokorničkoga, isposničkog i

svetog života iz Ortone došao u samostan na otočiću sv. Kristofora u Veneciji. Tamo je proveo sve ostale godine svojega života do 9. 11. 1508. godine kada je sveto preminuo u svojoj 70. godini.

Njegova popularnost na otočiću nije se nimalo smanjila iako ga nije salijetalo onoliko mnoštvo naroda kao na brdu Ortone. I ovdje Gracija živi primjernim monaškim životom trapeći se i odričući svake ugođe. Nosio je grubo tkano odijelo i uvijek hodao bos. U svojoj ćeliji nije imao nikakvoga namještaja osim daske na kojoj je spavao. Cijelog je dana izvršavao svoje redovničke dužnosti uz koru kruha i gutljaj vode jer meso nikada nije jeo. Takav život mu je bio izvor snage i ljubavi prema prisutnome Gospodinu da je

sate i sate, osobito noću provodio u molitvi pred Presvetim. Gracijevim posredovanjem događala su se čudesna ozdravljenja i u Veneciji. Ozdravljali su bolesni, gladni primali hranu, goli odjeću i osobito oni u nemiru i svađi odlazili bi nakon susreta s Gracijom pomireni i sretni. Imao je dar proricanja i savjetovanja, a njegovo posredovanje u pomirenju sukobljenih strana bilo u braku, bilo u gradu toliko je postalo poznato i djelotvorno da su Mlečani otoku sv. Kristofora dodali ime „od mira“. Bog je po monahu Graciji liječio bolesti duha i tijela. Bolest duha je mržnja i nedostatak ljubavi, a milost Božja gotovo jedini lijek. Taj lijek svojoj je djeci nebeski Otac odlučio obilnije dijeliti po monahu Graciji.

**SKALA
RADIO
Kotor**

Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

99.0 MHz

95.3 MHz

RADIO

KOTOR

www.radiokotor.com

PRODAJNA MJESTA

Hrvatski glasnik možete kupiti ispred katedrale sv. Tripuna, na Kamenom kiosku i sljedećim prodajnim mjestima Bega pressa:

Podgorica: Ivana Vujoševića, kućica
Momišići
PC Kruševac- Svijet
Centar - maloprodaja
Njegoševa ulica - Globus

Bar: Trafika SDK
Kostruća

Ulcinj: Bulevar- maloprodaja

Budva: Prolaz - maloprodaja
Spas - maloprodaja

Tivat: Anja
Pantomarket
Sturi
Dragana
Maprenat

Cetinje: Pazar, maloprodaja

Kotor: Pantomarket
Riva kod kamenog kioska
Sandrela

Herceg Novi: Tažeks - Bijela
Mješovito 33
Grbo MNM
Knežević Company
Pantomarket Centar

Risan: Centar

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik I propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju I poljoprivredu.

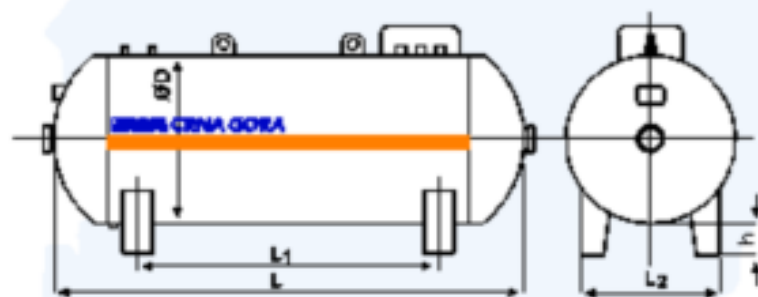
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

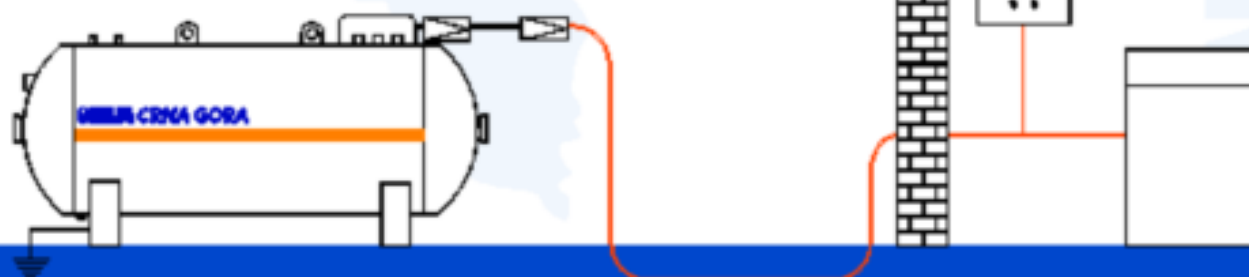
1,12l ložljivog ulja

12,8 kW električne energije

Spremnik (kg)	ØD (mm)	L1 (mm)	L2 (mm)	L (mm)	h (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax. + 385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

